Rozprawy

o panowaniu Jana Kazimierza

króla polskiego

odnoszące się

Od Bartynow. za 5 złk.

Książka dezynfekowana

Po przeglądnięciu
umyć ręce

Carolus Gustavus 17 *r)* S. R. M. Sueciae binae literae, priores ad S. R. M. Christ. et posteriores ad Gen. Ordines foed. Belgii, contra causas expeditionis in Zelandiam contra reg. Daniae. b. m. i r. (k. n. l. 4)

18 *s)* Resurrectio Poloniae auxilio aquilae. b. m. 1658. (k. n. l. 2)

Paulli Jacob Henrick 19 *t)* Epistola amici ad amicum de causis renascentium dissidiorum Sueco-Danicorum. Hamburgi 1658. (str. 10)

20 *u)* Brevis discussio querelarum, quae per regis christ. legatos et internuntios contra augustiss. Imp. Ferdinandum III. propositae sunt. b. m. 1657. (str. 20)

Frischmann Johann 21 *v)* Labores electorii sive solennia electionis et consecrationis. b. m. 1658. (str. 30)

22 *y)* S. R. M. Sueciae commissariorum responsum ad literas legatorum electoralium Brandeburgicorum. b. m. 1659. (k. n. l. 24)

Frischmann Johann 23 *z)* Censura censurae in collegium electorale amicae. b. m. 1658. (str. 44)

24 *aa)* Biorenklou Math., Memoriale ad eminentiss. sereniss. S. R. I. electores. b. m. 1658. (str. 32)

25 *bb)* Peyrer Isa. Epistola ad Philotimum, qua exponit rationes propter quas ejuraverit sectam Calvini et librum de Praeadamitis quem ediderat. Francofurti 1658. (str. 36)

26 *cc)* Retz de Joan. Franc. Paul. de Gondi Omnibus episcopis, presbyteris et universis filiis ecclesiae. b. m. 1660. (str. 28)

Frischmann Johann 27 *dd)* Animorum in Europa et vicina Asia motus de Suecici belli motu in Polonia. Upsaliae 1656. (str. 75)

28 *ee)* Gabriis Luc. de. Injustitia armorum Suecicorum in Polonos responsione apologetica ad epist. Cyriaci Thrasymachi ad Andr. Nicanorem data, nec non ad brevem et preliminarem enumerationem causarum, ob quas Carolus Gustavus R. Suec. coactus est Reg. Pol. bello adoriri. b. m. 1657. (str. 60)

29 *ff)* Elogium funebre Ser. Caroli Gustavi R. Suec. Gothenburgi in Suecia Februario mense a. 1660 extincti. b. m. i r. (k. n. 14)

30 *gg)* Epitaphium Regni Daniae agonizantis, eiusque inopinata convalescentia et generosa resurrectio ex tumulo. b. m. 1660. (k. n. l. 4)

Rapp Christoph 31 *hh)* Homo politicus auctore Pacifico a Lapide. Cosmopoli 1664. (str. 30)

32 *ii)* Stetget Harip. Conjectio de futuro Romanorum rege promovendo in imperatorem. b. m. 1658. (str. 22)

Frischmann Johann 33 *kk)* Collegium reliquorum Imp. deputatorum ad Collegium electorale de praesenti statu Imp., imperatore eligendo, scribenda lege, annexis aliis. b. m. 1657. (str. 97)

34 *ll)* Responsio ad duo scripta Danica, quorum alterum sub

titulo Juris fecialis armatae Daniae, alterum sub nomine Manifesti exiit. Francofurti 1658. (str. 39)

35 *mm)* Epistola equitis Romani de eligendo rege Romanorum b. m. 1658. (str. 16)

36 *nn)* Brevis informatio et demonstratio, quam injuriosis et calumniosis persuasionibus feliciss. record. Imp. quondam Ferdinandum III. ejusq. filium Ser. Hung. et Boh. Reg. Leopoldum ablegatus Reg. Suec. coram electoribus et statibus imperii emisso in publ. libello accusatorio ruptae pacis insimulare conatus fuerit. b. m. 1658. (k. n. l. 15)

37 *oo)* Scher Mart. Vota Germaniae intranti Austriam obvia Leopoldo. b. m. i r. (k. n. l. 4)

38 *pp)* Biörenklou Math. Memoriale novum in puncto pacis et securitatis publ. quod nomine S. R. M. Sueciae d. 4 Maii a. 1658 exhibitum est S. Rom. Imp. collegio electorali. Francofurti 1658. (str. 7)

39. *rr)* Delirus prodromus in viam reductus. b. m. i r. (str. 6)

Frischmann Johann 40 *ss)* Delirus prodromus. b. m. 1658. (str. 14)

Schultz Peter 41 *tt)* Negeschius Petr. Comparatio inter Claudium Tiberium princ. et Olivarium Cromwellium protectorem. b. m. 1657. (str. 28)

Frischmann Johann 42 *uu)* Classicum belli christiani ad christiani principes omnis adversus christiani nominis hostes Ottomanidas. b. m. 1661. (str. 37)

43, *vv)* Disjectio rejecta sive iterata et constans querelarum Gallicarum discussio. b. m. i r. (str. 22)

Frischmann Johann 44, *yy)* Responsum ad nuperam illam admonitionem Gallo juxta ac Germanico stilo adversus sanctius Christianiss. Regis consilium publicatam ex causa Mardici Anglis belli contra regem catholicum sociis cessi. b. m. 1658. (str. 32) sk. 5. —

Exp. dobrze zachowany tego zbioru pism ulotnych do panowania Jana Kazimierza odnoszących się. Oprawa z wyciskami i klamrami.

1773. Pękalski Petr. De Petri militis per S. Stanislaum epis. Crac. resuscitatione. Cracoviae 1826. 8vo (k. n. 2, str. 23) br. —

1774. Peterek Jan. Wykład systematyczny zarazy bydlęcéj, przez J. N. Kurowski. Warszawa 1833. 8vo (str. 108, tabl. 1) br. —

1775. Petricius Joan. Innoc. Historia rerum in Polonia gestarum anno 1620. Cracoviae b. r. 4to (k. n. 3, str. 77)
b) Princeps Polonus. Cracoviae 1633. (str. 109) psk. 10. —

1776. — Palaestra oratoria sive Imitatio Ciceronis. Cracoviae 162.. 4to (k. n. 50) br. 3. —

1777. Piasecki Fel. Wróżka, dramat. Kraków 1861. 8vo (str. ..) br. —

1778. — Jac. Mythologia Aeneidum P. Virgilii Maronis. Cracoviae 1635. 4to (k. n. 8) br. — 5

1754. Paradoxa koronne publica i privatim potrzebne szlachcicowi polskiemu, napisane r. 1603. Kraków 1853. 8vo (str. XXI k. n. 1, str. 152, k. n. 2) br. — 25

1755. Paritius Christ. Frid. Commentatio brevis ex historia literaria de quibusdam Silesiis eruditis in Polonia muneribus functis. Cracoviae 1816. 4to (str. 24) br. — 40

1756. Parkossius Jac. Antiquissimus de orthographia polonica libellus. Posnaniae 1830. 12mo (str. 99) br. — 50

1757. Parthenay v. A. Geschichte von Pohlen unter der Regierung August II. Mietau 1772. 8vo 2 Ty (I. str. XIV i 508; II. str. 640) p. 2. —

1758. — Histoire de Pologne sous le regne d'Auguste II. La Haye 1733. 8vo 2 Ty (I. str. XXIV i 256; II. str. X i 256) 2. —

1759. Paschacy Andr. Sig. Plausus laetitiae publicae ad triumphalem post victorias reditum serenis. ac invictis. princ. Joannis III. reg. Polon. etc. expressus. Cracoviae 1683. fol. (k. n. 14) br. — 50

1760. Pasternak K. F. Wielki świat małego miasteczka. Wilno 1832. 8vo T. II. (str. 214) br. — 25

1761. Pastorius Joach. Bellum scythico cosacicum etc. Dantisci 1652. 4to (k. n. 8, str. 269, k. n. 1) p. 7. —

1762. — Florus Polonicus, seu Polonicae Historiae epitome nova. Lugd. Batavor. 1641. 16mo (str. 215, k. n. 16) br. 1. —
Brak tytułu, dedykacyi i przedmowy kart 7.

1763. — dtto. Gedani et Francoforti 1679. 16mo (k. n. 22, str. 851, k. n. 20) psk. 2. —

1764. Paszkowski Franc. Mowa miana przy założeniu podstawy mogiły na pomnik Tadeuszowi Kościuszce 1820 r. Kraków b. r. 8vo (str. 12) br. — 25

1765. Paterkula K. Welleja Historia. Warszawa 1830. 8vo (k. n. 1, str. 276) psk. — 50

1766. Pauli Żeg. Pamiętniki do życia i sprawy Samuela i Krzysztofa Zborowskich. Lwów 1846. 8vo (str. XI i 215) br. 1. —

1767. — Pamiętniki o wyprawie chocimskiéj, z rękopismów i druków mniéj znanych. Kraków 1853. 8vo (str. XI i 184, k. n. 1) br. 1. —

1772. Pax Polono-Svecica, per deputatos ad id sereniss. ac poten-tiss. princip. Poloniae, Sveciae Regum legatos conecta Olivae 1660. 4to (str. 22)

b) Pax Germano-Svecica etc. Viennae 1648. (str. 84)

c) Wolphius Joh. Pannonia perrorata panegyrice. b. m. 1652. (k. n. l. 10)

d) Rewa de Petr. De sacra corona Regni Hungariae. Viennae 1652. (str. 96)

e) Copia literarum cujusdem magnae dignationis Poloni Dn. Przimsky ad fratrem suum Dn. Christ. Przimsky Casell. Culm., in quibus amore patriae suae ductus explicat, quid sentiat de tractatu Polonorum cum Austriacis. Cusini 1657. (str. 11)

f) Biörenklou Mat. Memoriale iteratum in puncto pacis et securitatis publicae. Francofurti 1658. (str. 12)

g) Statera veritatis ad quam responsum Gallicum. b. m. 1658. (str. 27)

h) Statera veritatem transgressa subversa. b. m. 1658. (str. 19)

i) Circa pacem religiosam ficta veraque propositio in Epist. ad D. Baronem. b. m. 1661. (k. n. l. 10)

k) Querelae universi cleri in Majori Polonia et Dioec. Posnan. super barbara Austriaci militis insolentia, in Ord. Eccl. et Christ. patrimonium exercita. Posnaniae 1658. (str. 4)

l) Olszowski Andr. Expositiones coram eminentis. D. Elect. Moguntin. b. m. 1658. (k. n. l. 2)

m) Olszowski Andr. Memoriale nomine S. R. M. Poloniae et Suec. ad S. E. Illustr. S. R. Imp. Electores, Principes et Ordines. b. m. 1658. (str. 4)

n) Moguntini labores electorales, praevii et electorii. b. m. 1657. (str. 45)

o) Grandmont Ant. et H. de Lionne Memorialia bina, primum ad deputationem statuum ord., posterius ad collegium elect. directa. Francofurti 1658. (str. 15)

p) Disjectio brevis illius Gallicarum querelarum discussionis. b. m. 1658. (str. 16)

q) Pacificatio Ratisbonensis inter S. C. Maj. et Regem Franciae. b. m. i r. (k. n. l. 8)

niss. ac poen-
gatos conicta

(str. 84)
gyrice. b m.

i Hungariae.

is Poloni In.
sky Castll.
explicat, qid
cis. Custini

ncto pacis et
)

licum. b. n.

. m. 165.

io in Epis.

Dioec. P-
tia, in Or.
uiae 165.

is. D. Elec.

M. Polonia
, Principe.

electorii. b

bina, pri
d collegium

discussio-

et Regem

ANIMORUM IN EUROPA, ET VICINA ASIA MOTUS. DE SUECICI BELLI MOTU IN POLONIA.

VPSALIÆ
recusi & aucti.
AUTORITATE SUPERIORUM,
Anno Christi
M. DC. LVI.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO

CAROLO GUSTAVO

SUECORUM, GOTHOR. VANDALOR.
REGI,
MAGNO FINLANDIÆ PRINCIPI,
PRINCIPI RUGIÆ,
ESTHONIÆ, CARELIÆ, BREMÆ, VERDÆ, STETINI
POMERANIÆ, CASSUBIÆ, BAVARIÆ, JULIACI, CLIVIÆ, MONTIUM,
DUCI,
COMITI PALATINO RHENI,
INGRIÆ ET WISMARIÆ,
DOMINO,
INCLYTO, PIO, FELICI,
VICTORI,
FAMA MORTUO, OPERE REDIVIVO.
Qui
JANI PORTAS MODO IN GERMANIA CLAUSIT,
IN POLONIA APERUIT;
IBIDEM
JUSTA ET ULTIMA, PROPERA AC PROSPERA,
PRO HÆREDITARIA SVECIÆ CORONA,
BELLA GERENTI,
PUBLICAM RELIGIONIS, REGNI, GENTISQUE SUÆ
SALUTEM STABILIENTI,
PACIS IN IPSO BELLO, QUAM BELLI STUDIOSIORI,
CETERA
HEROI OMNIUM LAUDUM INSCRIPTIONIBUS MAJORI
DEBITA REVERENTIA
INSCRIPTI.

CONSPECTVS RERVM.

I.

VNIVERSA.

Vario Animorum habitu,

EUROPA ET VICINA ASIA,

Spectacula spectat Fortunæ,
Duos nunc Reges consanguineos variè habentis,
Alteri arridentis, invidentis alteri,
Quorum primus ac præcipuus,
Quem læto illa vultu in Poloniæ planitiem deduxit,
Est
Palatinis Rheni editus Comitibus,
Bavariæ ad Danubium Ducibus,
Ludovico V. Imperatore, Rudolpho Palatinorum Genitore,
Primis Mjoribus:
Tritavo Ludovico Nigro, filio filii Stephani.
A Ruperto III. Imp. & Electore geniti ultimò,
Stirpium,
Simerinæ & Bipontinæ, propagatoris.
Atavo Alexandro Bipontino,
Abavo Ludovico Neoburgico,
Proavo Wolfgango,
Avo Joanne
Patre Joanne Casimiro.
} Bipontinis.

INCLYTUS, FELIX, AC SERENISSIMUS,
CAROLVS GVSTAVVS,
GVSTAVI ADOLPHI
SVECIÆ QUONDAM REGIS MAGNI
FORTISSIMUS EX SORORE NEPOS,
HÆREDITARIUS SVECIÆ,
ET IPSE REX INSPERATO MODO FACTUS,
NUNC BELLI IN POLONIA VICTOR,
SEMPERQUE, DEO FAVENTE, MANSURUS,

 Par

par dicti Ruperti III. Imp. nepoti,
Joannis Neoburgici Ducis filio,
CHRISTOPHORO PALATINO,
Sveciæ, Daniæ, Norwegiæ olim Regi,
Regibus ante SE
Florentior, augustior, potentior,
Regnorum, Ducatuum, Urbium, portuum,
Baltici litoris, exercitus, federum,
Amplitudine.

II.

Annè IDEM,
Tot celebratâ viris Reginâ Christina
prudentior?
Sic visum est.
Quia hic suscepit, quod illa liberaliter deposuit, regnum.
Nisi illa in hoc,
Sexus sui ingenium regnandi avidum
Egressa sit, aut supergressa:
Nisi voluerit
Hac in plaga de solio descendere,
Et in alia ad altius ascendere;
Nisi mâluerit,
Quàm dare in dotem, linquere sceptrum,
Planè non regere quàm regi,
REGI præterquàm si cui posset imperare,
More Lybissæ Bohemorum Reginæ,
Nisi metuerit,
Ut sic esse Regina diutius posset,
Et ne ultima primis cederent;
Nisi constituerit
Mirum in orbe ludum & circuitum agere;
Nisi placuerit,
Exemplo Vandæ Polonorum Reginæ,
Post tot victorias se Diis devovere,
Tibure, ut illa Vistula, mergi;
Nisi potius
Illustres imitata sit viros,
Diocletianum, Anastasium II, Theodosium III.

Come-

Comnenum, Botoniaten, Cantacuzanum,
Lotharium, Carolum V. Imperatorem,
Qui, Imperio abdicato, reliquum vitæ,
Vel hortorum culturâ, vel laciniâ monasticâ
Oblectarunt;
Vitæ principium demum habuisse visi,
Magnis regni molestiis exoluti.
Sed quis est tam lynceus, qui facti intima introspicere queat?
Nisi qui habet perspicacissimos Reginæ Christinæ oculos,
Aut Comitis Schlippenbachi radios.
Quid quid fuerit,
Facti faciem fortè *dies aperiet.*
Interim,
Insolitus actus cessit in regni commodum,
Christiani Orbis incrementum,
Caroli Gustavi statum regium:
Propè est, ut exclamem tanti fuisse,
Quò ille salutis publicæ gubernaculis,
Finiendoque Svecos inter & Polonos bello,
Feliciter admoveretur.

III.

Alter,
Quem novercante illa ausu regno Poloniæ penè dimovit,
Est,
Svecicis ortus Regibus,
Proavo Gustavo,
Prisca prorsus Regum stirpe nato,
Regni,
Anteà liberi, suisque innixi juribus antiquis,
Posteà, expulsis Danis, quasi hæreditarii,
Veterumque morum ac privilegiorum
Primo assertore, aliarumque regni legum-latore.
Avo Johanne,
Gustavi patris in regno successore,
Fratre Erico justis in vinculis mortuo,
Liberisque ejusdem, indecoro toro exclusis, seclusis.
Patre Sigismundo,
Lecto è Svecica Poloniæ, pòst unà Sveciæ in Polonia Rege,

Moribus

Moribus antiquis, & lege Gustaviana sumto.
Mox patrio regno, religioni, proceribus, prægravi;
Patrui Caroli Proregis regni non affectati,
Procerum consensu administrati.
Libera Johannis junioris fratris Sigismundi cessione,
Cunctanter & invitè suscepti,
Hoste Acerrimo;
Victo, è Svecia profugo; revocato, non reverso;
Petito ad regnum eiusdem filio, nec hoc, nec responso misso,
Tandem Violatore
Jurium Patriorum, Gustaviani Testamenti,
Sudercopensis constitutionis,
In comitiis Lincopensibus pro indigno habito,
Nuncupato, declarato, Poloniæ relicto,
Ipso simul ac totâ sua progenie.
Optimo Procerum propria in regni causa arbitrio,
Eadem omninò libertate,
Qua Poloni, qua Dani, suos sæpe Reges regno removerunt.
Inde,
Sveciæ Regibus hæreditariis,
Patri ac filio,
Inimico capitali ac perpetuo,
Hoc, inquam, Patre, ortus Rege,
MINUS CONSULTUS, MULTUM CALAMITOSUS, AC
INFELICISSIMUS,
JOANNES CASIMIRUS,
VLADISLAI REGIS FRATER CONSANGVINEUS
A FRATRIS EXCESSU,
ET IPSE EX CARDINALE POLONIÆ REX FACTUS,
Nunc eodem regno penè defectus,
Inaudito unius expeditionis Svecicæ miraculo victus,
Mox, Deo volente domandus.
Dispar Gallo Poloniæ Regi Heinrico;
Ille Poloniam, hunc Polonia deseruit;
Ille volens & clàm, hic nolens ac palàm,
Regno excessit suo.
IV.
Annè Patris factum secutus filius, Patris fatum expertus est?

Ille,
Altero ductâ matrimonio uxore, Prioris sorore Germanâ,
Unus duas ex familia Austriacâ sorores conjuges habuit.
Hic,
Fratris viduâ è domo Nemuranâ connubio retentâ,
Legem Judaicam Christiano intulit Orbi,
Una duos ut fratres consanguineos fœmina haberet.
Sed,
Lex alia solio est, alia privato toro;
Hoc fortè Principes privilegium habent,
Ex status ratione, hoc est, legum contraitione:
Qua quondam
Claudius Imp. ex fratre neptem uxorem duxit;
Et autoritate Julii II.
Arturus & Heinricus VIII. Angliæ Regis filii.
Duo germani unam Catharinam
Diverso & calido matrimonio tenuerunt.
Ille, olim Rex,
Svecico infidus, Polonico regno infaustus,
Svecicum nunquam recuperavit, Polonicum fatigavit;
Utrumq; bello, cæde, sangvine fædavit.
Hic nuper
Cum Moscis Smolenscensibus, Cossacis, infelici bello,
Bellique pedissequis, clade, peste, fame,
Nunc conflictatus cum Svecis,
Titulum regni Svecici, possessionem Polonici,
In præsens amissionis periculum præcipitavit.
V.
Veteres belli utrinque olim & nunc acriter gesti causas,
Ex justo Sigismundi, ejusque progeniei ortas repudio,
Regnoque à Proceribus, hæreditario jure, translato,
In Comitiis Norcopensibus,
Ad Carolum patruum, Ejusque posteros utriusque lineæ,
Agnaticæ, cognaticæ;
Ex parte Svecorum hactenus justificat, & secundat,
Regum supremus omnium arbiter DEVS.
Quem penes est,
Justificas inter belli causas.

Actus etiam morales referre,
Huic regnum in pœnam auferre,
Alteri in navatæ operæ pretium conferre,
Et per quem vult ministrum sua judicia exequi.
At verò Rex in Regem subditus in Dominum, populus in populum,
Eodem jure indinctè non utitur:
Quia,
Actus morales ad dominium non requiruntur;
Quia,
Difficilem semper ad periculosam habent, disceptationem,
De regibus præsertim institutam;
De aliorum pactorum fide læsâ, illæsavè,
De novis belli causis, earumque jure,
Offensionis ac defensionis, æqualitate aut inæqualitate,
Hactenus
Nemo pronunciavit arbiter publicus;
Nec privatus de re controversâ sibi sumat judicium,
Sed sequatur possessionem.
Ferè enim
— — *Quis justior induat arma,*
Scire nefas; magno se judice quisq; tuetur:
Interim
Melior est conditio possidentis,
Tota vincentis.
Hoc est,
Finem sanguivolentæ controversiæ hoc bello facientis,
Ruens regnum suis his humeris sustinentis.
VI.
Verùm nunc jam refert referre,
Qui sint animorum,
In Europa, & vicina Asia,
Motus:
De belli Polonici victoriâ,
Rex inclyte, Tuâ.
Placet percurrere affectus Nationum,
Amores in te & odia populorum,
Spes, metus, fines, errores,
Gaudia, commoda, vota, consilia,

Regum,

Regum, Principum, civitatum,
Obvia & inventa, quædam quadam capta indagine,
Nulla in fide mea deposita, multa ab aliis prodita,
Etsi cbellanti Tibi exhibere fabulam,
Quam Tu ipse fecisti.
Nullo quidem ordine, pro belli cursu, viciniorum nexu,
Cujusque tamen prærogativa, judicio, salvis.
Nulla assentandi libidine, nullo adversus dominantes odio,
Nullo lædendæ, multo verendæ, reverendæ Majestatis animo
Nullo status, rerum, verborum, lenocinio,
Non perfida patriæ, arcanorum proditione,
Nec insipienti sapientia, nec incircumspecta temeritate,
Eadem scribendi libertate, qua quisque sentiendi usus,
Nam *partes ago secundas, post factum, post famam*
Quæ ante me loquuntur,
Multa paucis dicam & solita cum modestia;
Memor illius moniti,
De Principibus parum, ac reverenter loquendum.

VII.

Universim non idem de Te est omnium sensus.
Gaudent tecum omnes boni Svecici:
Sequiores dolent, vincente virtute.
Plures charissimis membris, auribus, oculis, malunt carere,
Quam gesta audire, tua arma videre,
Ne tuæ indies crescenti potentiæ invideant.

VIII.

Singillatim verò sensum quisque suum habet,
I. *Poloniæ affectus.* Polonia primum;
Primum illa brachii tui pondus sensit.
Cujus præcipua pars, Nobilitas,
Religione, animis, studiis, divisa: pars nimis, pars minus honorata,
Indignata;
Universa *tristibus adversus plebem prærogativis,*
Magnis adversus Regem juribus munita.
Inde ad facinora, ferociam, licentiam, rebellionem prona,
Generosos libertatis, æqualitatis, militiæ, spiritus spirat.
Nec nomen servitutis, nec justi regni amat,
Suoq; arbitratu, nullâ lege regiâ regem facit; eidem jura præscribit.

Hunc rejicit, hunc recipit.

Hæc ipsa,

Si damnum datum aspicit, damnat autorem Regem suum,
Litem Regis, non regni esse calamitat,
Cladem verò communem omnium esse.
Regisque hujus quasi pertæsam subitò subit tuas sequi partes.
In tantum Te Germanum principem diligere,
In quantum alter ipsi clàm invisior, palàm iniquior est.
Sperat prætereà, nec fortè frustrà, si in fide manet,
Te Rege, &, ut vult, quasi fratre suo,

SE

Velut *IGNEM* in regno clariùs effulsuram,
Lite alterius illius, regno remoti, & in posterum privati, extincta,

Svecos & Polonos,

Illa hactenus lite, non bile ingenita, sibi contrarios,
Vicinis omnibus, ac tantùm non orbi terrarum,

Terrori fore.

Diversum & duriorem erga Te sensum habent sacri Ordines,

Romanæ in Polonia Coloniæ,

Præcipuè qui à JEsu nomen & aliam vitam gerunt,
Et jam universas penè Poloniæ urbes insederunt,
Graves Nobilitati, plebi; Ruthenis, Cosaccis,

Hi *QVÆ* similes,

Suis volunt in undis omnes fluctuent,
Te à sacris suis alienum, alienum à regno volunt,
Superos, inferos, medioxumos, omnes & omnia,
Dolos, dolones, rebelliones, proditiones, vanos rumores,

Contra Te machinantur.

Procul esse à suis sacris, eorumque præmiis, jubent,

Qui non in Te pugnant.

Hinc fides Nobilitatis, & militis Polonici,
Qui à tuis primo partibus propriam patriam, proprios populares depopulatus est,
Cepit labare, tuosque cohortes labefacere imò irritare:
Regem suum, desultoria levitate desertum, asserere incassum.
Alter enim, & melior *AER* Polonicus, maximè Ratzevillanus,
Ceterusque Senatorum secularium ordo
Svavius tibi spirat, aliisque idem velle inspirat,

Gladio

Idem auguratur, fortè non vanus aruſpex,
Ipſe nunc ad Warſaviam quaſi divinitus fuſus Caſimirus.
Ipſum denique regnum tot jam religionum opinionibus implicatum,
Fortè non abnuit Te caput habere, aut ferre,
Suâ cuique viciſſim relictâ religione,
Certâ ſub fide tamen:
Quâ ruptâ, jure belli agendum,
Simul undiquaque Tibi ſummopere cavendum cenſet,
A ſacris illis hominibus, nominibus.
Ceteræ plebi Polonicæ
Non amor, non odium, non judicium,
Ipſaque Regum mutatio nominalis eſt,
A quo regatur, cureturvè, non curat ipſa,
TERRÆ ſimilis, onere Procerum gravata,
Precata diu vices verſas, nunc à Te oblatas.
IX.
In Electore Brandenburgico, Pruſſiæ Duce, 2. *Electoris Brandenb.*
Quem proximum labefacere videbaris,
Prudens cunctatio affectus erat.
Non præceps ruit in partes:
Noluit alterutrum Regem, ſocios, ſe, lædere;
Militem tuendæ Pruſſiæ habebat.
In Svecorum cladem parùm adhibebat.
Inter ſacrum interim & ſaxum difficulter ſtabat:
Falsò inter validos & impotentes quieſcebat.
Celerandam interim victoriam nonnihil morabatur.
Quid ergo animi? quid remedii?
Affectus cogi neſcius, cogi debuit,
Cogi porrò non potuit, niſi quodam neceſſitatis telo.
Itaque,
Quaſi *Vincendus erat cunctator Amicus & Hoſtis:*
Poloniæ feudatarius, Bataviæ federatus,
Utrinque indefenſus, ſolus viribus impar,
Semper excuſatus, & excuſandus,
Quem fortè nec pœnitet eſſe coactum,
Quis enim non malit
Præſentium amicus, quàm abſentium ſocius,
 Victoris

Victoris Regis, quàm Exulis, esse Vasallus;
Quanquam grave,
Regem regni, bellique potentem Polonici,
Non semel, sed bis, vicinum,
Pomeraniæ modò, nunc Prussiæ quoque,
Portoriorumque consortem,
Habere,
Habendum cum molestia, habendum cum Comitate,
Imò habendum cum fructu victoriæ, sociâ armorum prosperitate.
Prudentissimus Brandenburgicus,
Cui, nisi in partibus, securo esse non licuit,
Hoc rectè sategit, ut Mars communi sibi esset honori, & frugi:
Martis nunc Sarmatici, non tàm socia manus, quam alterum quasi caput,
A Polono diris devotum, à Polo servatum & servandum.

X.

3. *Civitat. Baltic.*

Sociæ Baltici litoris, & reliquæ Anseaticæ,
Nisi dissitæ, civitates valdè validæ,
Duplici in Te sunt animo,
Amoris & reventiæ, metus & diffidentiæ.
Metum cum diffidentiâ premunt,
Amorem per reverentiam promunt.
Ita consulente status ratione,
Quid?
Si victor Svecus tàm vicinus, tàm potens, tàm felix,
Communis omnium maris usum proximis intercludat?
Suis ut id solum regni subditis aperiat?
Quis ubique damna emergentia, lucra cessantia, computabit?
Quid?
Si, quibus olim Ericus, durissimis id conditionibus, permittat?
Ut Balticæ istæ, & aliæ, singulis in urbibus,
Regi concedant
Domum propriam, portam urbis apertam,
Potestatem conscribendi militem contra quoscunque,
Libertatem commerciorum Svecis mercatoribus,
Pecuniam mutuò dent, quandò, & quantam velit?
Merces bello usui futuras in utrumque regnum, quocunque tempore importent.
Russicam Narvæ navigationem prorsus intermittant.

Eosdem

Eosdem secum amicos inimicos habeant.

Intolerandа hæc

Intus & secretò loquuntur, metuunt;

Ecquid hîc sentit Gedanum, quod talia ferè olim sensit?

Civitas ultra civitatem ferox & hostilis,

Victorem inter & tutelarem regem planè indubia;

Fide melior, quàm consilio prudentior.

Media & neutrius partis fortè felicior;

Ab utroque commoda & incommoda sperans,

Utrique parem debet animi motum.

Imò imparem,

Quia illa in utroque sunt imparia, utraque in Sveco majora,

Majori minorem, minori majorem qui potest debere?

Fides servatur in pace, metu infringitur in bello.

Salus populi semper supremâ lex esto

Cujus ipsa nunc incuriosior, rerumque præsentium.

Omnium negotijs illinc nunc fere cessantibus,

Naviculariorum, Argentariorum, Dardanariorum, Opificum:

Inde, & ex frequenti armentorum, jumentorum, abigeatu.

Egestas, fames, pestis, strages civium, urbis solitudo.

Eadem quoque præteriti immemor.

Quod enim fieri potuit, potest.

Ex florentis quondam Turoniæ interitu crevit Gedanum,

Ex Gedani fortè fato Turonia resurgere potest.

Præterea ferè, semper,

Quicunque se victæ parti adjunxerunt, plerunque suæ felicitatis perdiderunt.

Eadem in præsens non est Svecica,

Quia futuri nimis est pavida;

Quasi,

Svecici belli forte variante fortunâ,

A refloriturо Polono castiganda,

Vistulâ, & omni alendi se, suaque augendi materiâ sibi interclusâ.

At,

Refloriturus Casimirus, mirus erit casus, & rarus penè,

Nunquam surrexit defectum corpore caput.

Quin etiam,

Corpus Polonicum inter & Gedanum, alterum alterius indigum,

Mediorem Gedani curante Sveco,

Æquiores.

Æquiores, quocunque belli eventu, erunt conditiones.

Gedanum, Gedanum,

Magnum fidei, magnum pervicaciæ, magnum difficultatis exemplum.

Diu, & frustrâ auxilia, auxiliorum indigi Poloni,

Diu & optatò Opdam opperiri voluit, aperiri noluit.

Nunc illa Poloni auxilia sperata, desperata;

Polono bis & iterum fuso, Tataris auxiliaribus cæsis, fugatis,

Warsaviâ receptâ, fortiori præsidio firmatâ.

Nunc illa Batavorum classis adest, sed adest sibi, non Gedano,

Advexit consilia, non auxilia, sibi lucrosa, Gedano onerosa,

Non generosa, non adortura, sed adoratura Svecum,

Pro liberiori commerciorum transitu, mitiori Gedani statu,

Vrbis bonæ, suæ alumnæ, unde vitam & spiritum ducit Batavia;

Egregia Gedani liberatrix, tantùm non victrix,

Dari sibi jus religionis, magistratus, civitatis, rogavit & jussit.

Sveco hæc Gedano illibata servante, observante.

Cara est hujus Reipubl. chara & clara Regis amicitia,

Illius avarior, hujus generosior; illa lucrum, hic quærit honorem,

Urbis incolumitatem, religionis integritatem, civium prosperitatem.

Quid tibi nunc animi Gedanum?

Antea excusato pertinacius capi noluisti,

Nunc classe præsente, nil nisi tolerabiliorem dedendi modum præstante,

Dedinè mavis Regi, summam belli, quàm Gedani exsequenti?

Mavis servari, servatis, auctis, tuorum, Batavorum commerciis, privilegiis?

Hoc sanè servatori, servatis servandis aliis utilissimum est.

Rectè huc, tergiversanter quidem, inclinaturum tandem Gedanum.

Quia frustra niti, & se fatigando iram potentioris quærere,

Extrema est dementiæ.

Cautiores ceteræ Balticæ;

Hæ palam & liberè animorum suorum motus profitentur,

Et per primariam Lubecam, lubentiam omnium.

Quâ tuas audierint victorias,

Et audituræ sint alias,

Quâ

Svecicam Majestatem comiter semper coluerint,

Colant & colituræ sint.

Quantum sibi restet sanguinis pro Sveciæ regibus,

Olim

Olim profusi, nunc profundendi:
Quantum servitii, quondam Gustavo, modò Gustavo Adolpho,
Exhibiti,
Nunc Carolo Gustavo,
Exhibendi.
Quàm semper fuerit regno Svecico utilior,
Anseatica Amicitia inimicitiâ,
Nunc vero futura sit utilissima,
Suâ tamen, & commerciorum libertate, sociorum fide,
Salvis.
Quam libertatem suis sumptibus, ac sanguine partam,
Priores Sveciæ reges illibatam servarunt,
Præsens Sveciæ Rex, Poloniæ ac Prussiæ victor,
Servare velit.

XI.

Gravior animorum consternatio in Hollandia est,
Cui
Tua illinc potentia formidolosior est,
Omnibus Hispaniarum & Indiarum opibus.
Hujus Legati Hamburgi conveniunt,
Fortè Danum, & quos possunt, alios, sollicitant
Ad liberandum annonæ pignus, Gedanum.
Animo præsagiunt.
Præpotentes hactenus federati Belgii ordines,
Ordine procedendi tuo, suum interverti ordinem,
Feliciter firmatum, usurpatum,
A Rheno, Amisiam, Visurgim versus & Albim
Per Balticas oras,
Ad posteriorem Livoniæ sinum usq;.
Inde sibi aucta
Civitatum federa, populorum amicitias, lucra, opes, vires;
Vicinis contrà principibus injectos metus,
Tuâ nunc discuti fortitudine.
Suam Rempublicam, invitis ventis & fluctibus,
In medio mari natam, velut exclusa Halcyonis ova,
Nunc ea maris commoditate intercludi,
Unde pullis suis necessaria veniunt subsidia.
Hanc,

Baltico mari, altero veluti brachio defectam,
Frumento Polonico-Gedanico destitutam,
Hostibus objici mutilam, famelicam, imbellem.
Præterea,
Has mente præcipiunt vicissitudines;
Ut olim,
Ex Flandriâ & Brabantia in Bataviam, Antverpiâ Amstelodamum,
Ita nunc,
Ex Batavia in Sveciam, Prussiam, Amstelodamo Calmariam,
Gedano Elbingam, commercia migratura.
Tuum incrementum, suum fore decrementum,
Tuorum divitias, suorum manticam:
Svecorum potentiam, Batavorum infirmitatem,
Tandem,
Planè de se actum fore,
Altero quoque, quod fieri potest, brachio, Mari Indico, abrupto,
Hinc mercatores, & navicularii,
Qui minus boni sunt, *Te votis relinquunt*,
Quæ non palàm suscipiuntur.
Qui boni videri volunt, optant tibi,
Dominium inter cœlites ne tu mercaturæ dominos reddas famulos;
Sedem inter superos ne tu fretum Danicum superes,
Æternam quietem, ne tu eorum res inquietes,
Vitam beatam, ne tu ipsos miseros facias.
Denique,
Pro universa Polonia polum cœlestem.
Ne à Te totâ maris Baltici utrinque orâ occupatâ, clausâ,
Ipsi,
Arctoum versus Polum,
Ultra latitudinis LXXVII. vecti
Ad longitudinis LXVIII. gradum reflexi,
Longinquâ ad Narvam & Moscos navigatione,
Commercia & commoda sua habeant quærenda,
Hi Belgicâ de gente simplices sunt,
Scapham scapham vocant,
Suam Hollandiam miseram,
Perditâ jam Dunkerchâ,
Galliæ, Angliæ, sibi, exitiosam,

Ex quo cum Hispano pacta est,
Miseriorem, exitiosiorem futuram,
Nisi,
Ruptâ mox cum Hispano amicitiâ,
Cum Gallo, Sveco, Anglo, paciscatur.
Hem!
Interdum & vulgus rectum videt.
Certè jam pacta, aut jam pactura est Hollandica Legatio,
Quæ Regi rege de infante congratulatum ivit.
Accitâ simul classe, serviendæ in speciem commerciorum libertati,
Re ipsâ præsentibus speculandis, inde velificandis.
XII.
Dania Nobilium animarum origo, Holsatia sedes, *Dania & Holsatia.*
Communes in pari causâ spiritus,
Nunc verò,
Holsatia mitiores & amiciores,
Dania æmula altiores gerit,
Tuis velut interrita,
Suis exsultat fortiter quondam gestis:
Scotiâ armis occupata;
Hibernia octies, decies Anglia, debellatis,
Vicibus
Russia octo, Saxonia quindecim, Sclavia quatuor supra viginti,
Vectigalibus sibi factis.
Sibi cessis
Livonia, Curiandia, Æstonia, Prussia, Polonia.
Præliis duobus & triginta,
Norwegia, duodeviginti Svecia,
Attritis, subjectis.
Eademque Svecia Regibus Danicis obnoxia,
A Magno Erici filio,
Ad obsidem usque Gustavum Dania profugum,
Quod Tu nunc es, inquit, fuisse se,
Fore alios, quod Tu fueris.
Habere conditionem regnorum has vices,
Difficilius provincias retineri, quàm parari.
Parari viribus, servari solertiâ.
Se etiamnum,

 Omnes

Omnnes inter Europæas nationes,
Solo freto suo esse gloriosissimam,
Maris Germanici, Baltici Dominam,
Quæ clavem habet,
Claudit & nemo aperit; aperit, & nemo claudit.
Habere Tuos suo beneficio omnes,
Quidquid
Vini, piperis, sachari, panni, serici, pecuniæ,
Habent.
Habere eodem alios,
Quidquid
Frumenti, ceræ, mellis, pellis habent.
Hæc ita quidem palam magniloqua Dania.
Sed penitus, & ut nunc est, inspecta,
Spem vultu simulat, premit alto corde dolorem,
Pertæsa præsentium, pavida futurorum.
Se,
Bello in Germaniâ infeliciter gesto,
Sua non auxisse, tantum non perdidisse,
Fusam in nupero cum Torstensonio conflictu,
Huc usque inermem sedisse,
Interim,
Priscâ suorum Regum potentiâ in Sveciæ Regem cedente.
Te,
Bello ibidem pace finito,
Multis auctum ditionibus,
In Poloniam venisse, vidisse, vicisse,
Regressum inde tentasse, occupasse Prussiam.
Fortè nunc cogitare vicinam Daniam,
Olim in Sveciam immane quantum immanem.
Cui,
Ubi occasio erit, causa armato non deerit,
Lites jam olim transactione sopitas resuscitandi,
Amicitiam cum Batavis, trajectam huic eorum classem, obtendendi,
Fidem Danicam Punicam ulciscendi,
Qua superiori bello, alterius quidem instinctu,
Poloni contra Svecos acciti sunt,
Non excitati tamen.

Præterea

Præterea videri,
Insignia trium coronarum, utrinque hactenus usurpata,
Nunc illinc alba Aquila insessa, & fortè custodita,
Sveciæ prærogativam, ac securitatem,
Minari,
Daniæ, Danicoque freto,
Contraria omnia,
Ominari.
Quod si id victor Svecus redemptum velit,
oblatis,
Quàm olim ab Hispano, quàm nunc à Batavo,
Majori lucro, commodo, amicitia?
Sive, hoc negato,
Id redditum eat inutile redemptori, Regi?
Illac præter vectorum puppibus suo in mari retentandis,
Vel mercibus illis aliundè, ut fama est,
Importandis, exportandis,
Sive id planè sui juris facere tentet,
Fortissimo objectu copiæ navalis ac terrestris?
Annè huic sustinendæ par erit Dania?
Cognita
Magno navium, parvo pecuniarum numero,
Auxiliis tardis, & incertis:
præsertim,
Anglis Batavos fortè, Svecis vicinos prementibus,
Suis undiquaque territoriis ita cinctos,
Ut, si velint, movere ne possint.
Hanc inter ancipitem pendula fortunam,
Irritare victorem Regem nullo facto volo,
Non Batavorum classe, officii titulo hinc trajectâ,
Non auxiliis, quanquam imploratis à Rege Polono,
Cujus casum doleo
Velim equidem,
Fata ferant è Polonia, secum fortè coalitura,
Victorem Regem,
Ad Turcos & Tataros,
Amicum verò Regem,
Ad viciniam Cimbris & Teuto Marsis Sveciam.

Major est felicitas vicinum habere concordem,
Quàm vicinum malum subjugare bellantem.
Hanc Sententiam Senatus valdè laudavit,
Additâ hâc necessariâ notâ.
Haberet, inquit, sanè Rex Poloniæ
Regnum quietum, & res incruentas,
Si
Rei cujusdam cessione terminasset controversiam,
Cum Rege vicino, potentiâ prævalido:
Nec bellum,
Quod voluit inferre, nunc ferret,
Nec regnum,
Quod habebat, nunc labaret,
Nisi,
Quod non habebat, alteri auferre voluisset.
Toties eodem à suis ante se tentato,
Toties quadam regni parte amissa;
Deo quasi judice hoc ipsis jus denegante.
Convenit quidem Regi Regem juvare
Rebelles contra subditos;
Liberum contra populum,
Nec convenit, nec expedit.
Rex à libero populo desertus, à Deo desertus videtur,
Pro illo est contra istum pugnare,
Hoc est,
Contrà stimulum calcitrare.
Prudentiæ interea est,
Hoc rerum statu vigilare,
Media in pace de bello cogitare:
Et tùm cogitatum, & cæptum hodiè, & malè gestum est hactenus.
XIII.
Circuli inferiores, Reliquis in imperio ferè superiores,
si spectes
Tot Principum decora, Urbium robora, fluminum commoda, *Circu. Infer.*
Attonito vultu; conversis ad omnia auribus,
In obtutu Tuæ potentiæ hærent;
Se fortè porrecturæ,
A Norkope ad Carpaticos montes, & Niestrum, usque

Rursum

Rursum extendendæ
A Visurgi Albim inter & Viadrum,
Per Vartam, Vistulam, Chronium, Dunam, Narvam,
Versus Boristhenem usque.
Nunc innixæ,
Penè Duobus potentissimis Regnis,
Quatuor ditissimis in Germania Ducatibus,
Rigensi Principatui,
Plurimis præfecturis,
Munitissimis portubus,
Validissimis Exercitibus,
Fortissimis Ducibus.
Fidissimis federibus.
Surrecturæ,
In spem Novi Imperii,
Aquila nigra insignioris, candida candidioris,
Austriaco adversus vim Ottomanicam validioris.
Imperio Romano Germanico,
In Septentrionale & Australe,
Rursum dividendo.
Illi
Hac quasi indagine undique inclusi,
Quid cœptaturi,
Quo demum loco futuri sint,
Fluctuant.
Abrumpendiné, ut validi artus, reliquo corpori,
Inque ejus formam redigendi?
An contra hanc gladium,
An clypeum,
An sumant neutrum?
Fortè,
Qui aliena miseratione, & communi religione
Pro Casimiro, contra quem ipsi Poloni, nonnulli & Lituani,
Aut contra Te, pro quo iidem strictum gerunt,
Gladium accipiunt, gladio peribunt.
Fortè,
Cautius agunt,
Qui nimium vicini timore, ac sui tutela,

Contrà

Contrà vim, se, sua, clypeo tegunt,
Te, tanto Rege, inoffenso!
Fortè prudentiùs, qui neutrum:
Qui Te amicum habent,
Aut habere merentur.
Hi demum,
Viribus suis, Tuâ que potentia præfidentes,
Cogitatum factum habebunt consilium,
Omnia habendi ab Imperio separata,
Propria omnia,
Commoda incommoda, pericula, bellum, pacem,
Religionem, causas, leges, tribunal, ærarium.

XIV.

Inclytus Saxoniæ Dux, *Electoris Saxon.*
Lutheranæ inter Electores fidei Phœnix,
Princeps senecta, prudentiæ nota, notus.
Germanus ubique Germanus.
Mavult tarda cum securitate, quàm præmatura cum exitio.
Unde semper tardus ad partes; nec hostis, nec amicus, nisi in extremis.
Num Palatinus, num Gothicus ut Gothdorpicus, num Svecicus est?
Aut fortè quieto inquieta ista nomina displicent?
Fideliornè, an incautior quondam cum Cæsareanus erat,
Absque Sveco,
Cæsaris armato convivio quasi mensa secunda fuisset?
Fuisset.
Absque Cæsare,
Sveci tripudiis lusum Lusatiam suam fore,
Jamne prætimet meticulosior?
Non timet;
At, reputat,
Bellum Poloniæ IGNI simillimum,
Longius ambusturum Justa lignorum materie nutritum,
Nimiâ obrutum, iri suffocatum.
Sed à quo;
Ab Ottomanno, Tataro, Mosco?
Ast hoc remedium ipso pejus malo est.
Nec parare licet nec recipere expedit.
Hoc enim extincto,

Long

Longè atrocius iri incensum.
Quodque vulgò hactenus creditum est,
Facto eventurum,
Germaniam Tataris prædam fore.
O Procul
Hæc Tartara, hæc barbara arma habenda!
In partem accita adversus omnes valescent.
In solo Cæsare & Imperio, Germania,
In solo Austriaco Lusatia, & Polonia,
Salvæ.
Carole, *non plus ultra:*
Hîc tuus Saxo: Hîc tua Pax, hîc Cæsar & imperium,
XVI.
Quid? Svecusne Pacem auream, 8.
(Nam multo Germaniæ constitit auro;) *Pacis Instrum.*
Sanctam Imperii pactionem,
Amicitiam publicè invicem juratam,
Sumptuosum ac laboriosum totius Europæ opus, ac instrumentum,
Centum millium votis, suspiriis, lacrymis expetitum,
Libero Ordinum consensu, non vi, non metu sancitum;
Clausulis securitatis, & omni meliori modo munitum;
Remotis exceptionum obstaculis quibuscunque conclusum;
Bello isto Polonico,
Jacto velut in Germaniam fulmine,
Afflabit, violabit, ejurabit, deturbabit?
Minimè gentium.
Instrumentum Pacis scriptum est,
Non de pace Constantiæ, sed constanti.
Durabit hæc, sed, *ut cetera humana.*
An levi fortè velitatione adversus morosiores aget?
Neque hoc.
Sed misso ad Imperialium Francofurti Concionem summo ministerio,
Tanti pactam, nedum integrè traditam,
Rem curabit dari, tradi, cedi, fieri;
Ne fortè accusatus à restituendorum turbâ,
Ipse cogatur causam dicere.
Hactenus quidem,
Satis expectatum, satis expetitum,

At ad pacis integritatem, securitatem parum profectum est,
In utriusque generis Comitiis,
Ordinum tantummodò atteritur res.
Ex actis de proximè agendis judicandum.
Pacta Pacis interpretari, quàm exequi malunt.
Disputant Principium,
Principiis ex aliis disputant restituenda.
Quorum principium, ratio, norma, modus, instrumentum Pacis est.
Hoc,
Quod ex communi Ordinum sententia placuit,
Propria nunc cujusque infringitur.
Semper pars altera
Tempora servandæ possessionis aucupatur,
Rem suam factura cunctando.
Hac ipse fortè Svecus arte,
Cunctantius Viennæ investitus, Ratisbonæ admissus;
Specie quidem aliundè quæsita.
Svecus sanè
Non violat Pacem, quàm exequitur,
Quanquam duriori adversus contumaces remedio.
Idem quod Judici, Regi licet.
Is violat pacem, qui non facit,
Quod, & cum oportet,
Facitvè, quod non oportet.
Is subvertit Pacem, qui nunc vim, metum, Papæ protestationem allegat.
Irregulari fundatam regula ista;
Quoties Imperatoris intentio non fluit ex intentione Papæ,
Toties ea non est obligatoria, sed irrita, nulla.
Imò nulla potius est hæc protestatio,
Quia notissimo ac fortissimo juri contraria.
Non enim *licet ulli protestari contra legem fundamentalem,*
Contra ea,
Quæ securitatis, utilitatis publicæ causa, principaliter constituta sunt.
Ejusmodi Protestatio
Omnem Pacis securitatem, ac firmitudinem tollit,
Novos in imperio motus concit.

XVI.

Licetnè sermone reverente referre,

Quos
potentissimus Austriæ Archidux,
Imperator semper Augustus,
[C]ujus semper mihi sancta, hic admiranda majestas,
Allato primo hujus inopinæ victoriæ nuncio,
Diversissimos miscuit & explicuit ipse affectus,

5 Imperat. Austr. Archid.

Lætitiam,	mœstitiam,	Constantiam,
Victori,	Victo,	Populo,
Adumbratam,	testatam,	ostensam,
Ore,	animo,	vultu?

Ambiguum,
Fueritnè difficilius, gaudere simul & mœrere,
An generosius, serenam tenere frontem,
Non turbari turbidis, non cedere adversis,
Non videri timere, etiam cum timebat, sed timeri.
Estnè religio cum religione recolere,
Quem ipse composuit,
Animum pacem inter & bellum dubitantem?
Svadebat bellum,
Regis consangvinei, vicini periculi,
Periclitantis religionis, Sveci in alieno solo obruendi;
Ratio;
[I]ncitabat fortuna Austriaca tot experimentis cognita,
[I]mplorabat opem calamitas sacrorum Ordinum,
Hinc in Austria, illinc in Polonia.
Dissvadebat idem,
[P]ecuniarum & virium fortè extrema coactio.
[C]opiarum vix par Svecico apparatus,
Potiores Imperii ordines à belli Consiliis aversi,
Nulla ex Hispania, incerta ex Italia auxilia,
Amicitia à Sveco hactenus non violata,
Iterato securitatis promisso firmata.
Incertitudo Regem regno restituendi,
Plerisque regni Proceribus ipsum armis infensantibus.
Belli finis hoc bello non obtinendus,
Qui est vincere;
Hoc est
Regem, se, sua, servare, recuperare, augere.

Nec alioquin Bellum ſuſcipiendum,
Niſi quàm damni metus, ſpes major emolumenti, oſtendatur.
Videbatur
Periculum ex vicinâ potentiâ præſumtum,
Non animo intentatum,
Contra illud alia remedia, quàm bellica;
Secretiori modo, quam armis, regionis religio ſervanda.
Nec ea in Dania, nec Chriſtiernus II. ſervatus,
A Carolo V. Affine Suo.
Svecus victoriâ ac proſperitate lætus,
Promtior aliis ſubvertendis, quàm ſubvertendus.
Fortuna inter dubia numeranda.
Clerici claris D. Mariæ miraculis & Adelberti Patrocinio ſervandi.
Ut juvandi, ita de pace agendi,
Commodum nunc tempus amiſſum viſum,
Quia uterque pares nunc non ſunt,
Altero nimium ſibi minimum altero confidente.
Non eſt irreverentiæ cum reverentia obſervare,
Quem ipſe notavit,
Dubium errorem, ruborem, dolorem:
Magisnè erratum fuerit in auxiliis nuper recuſatis,
Magno tùm Auſtriæ bono potius mittendis,
Regioni finitimæ, bello Moſcico Coſacico attritæ Poloniæ.
An magis nunc ſit pœnitendum,
Tùm non oblatum, aut illatum,
Poloniæ regno, jam Regis ſui pertæſo,
Unum ex Domo Auſtriaca?
Nimium ſemper ſollicita dandi regnis Regem,
Sumtuoſo fiſci ſui onere,
Sveco interim regnum faciente,
Sumtu alterius.
Unde
Illinc debilitatis, hinc auctis viribus,
Iſte fit potentior, ſpoliis fortior,
Contiguis provinciis gravior,
Hungariæ, Auſtriæ, Moraviæ, Bohemiæ,
Et nimium vicinæ Sileſiæ,
Poloniæ regno olim ſubditæ nunc partim pignori datæ,

Religione divisæ, inde ad discordias pronæ,
Nunc ob legem religioni dictam irritatæ,
Fortè Svecum Assertorem imploraturæ,
Aut magis dolendum,
Prusiam regiam,
Regnum Poloniæ à Rege religionis alienæ insessum,
Qui,
Bono Catholico quodam quondam ita præsagiente,
Assumto Septentrione, eorundem sacrorum bellique socio,
A. A.
Romanæ fidei, Primatisque propugnatores,
Oppugnaturus, expugnaturus profligaturus sit.
Nefasnè erit,
Hinc Transylvano armato, Hispano satis arctato,
Justi metus necessitatem suspicere,
Ab ipso imperatoriæ prudentiæ conceptam animo,
Nec magnis etiam dissimulatam Principibus,
Sic populus orbis Imperio dignus,
Annibale ante portas,
Compulsus ad ultimos metus.
Sic Patruus major Carolus V.
Viso Venetorum equitatu,
Trepidavit,
Româ expilatâ,
Lugubri mæruit veste,
Incorrupto Constantiæ Symbolo,
Semper Idem,
Missæ hinc sunt bis Hispano copiæ, Gallo bis fracto minæ,
Dissimulando, quàm deponendo metui.
Noxia in metuendis securitas, noxius in securis metus.
Nec omnia, nec nulla sunt timenda:
Onerosum, otiosum militem habere,
Adhibere in Alsatia nondum æræ solutæ expeditionem
Expeditius est,
Interea & vos,
O Animi Magnanimi,
A Danubio, Rheno, Mœno, Oeno, Pado, Tibure,
Totis acciti viribus,

Hinc reciperandæ Alſatiæ,
Hinc periclitandæ Poloniæ.
Et arto Hiſpano,
Subvenite.
Horum fortuna cum Auſtria, cum Imperio conjuncta eſt,
Confinia ſtatus alieni, ſtatus proprii muros,
Armis intentiùs junctis cuſtodite.

XVII.

10. Diviſum in multa Principum capita Romano-Germanicum Imperium,
Rom.Germani.Imp. De me, inquit, quid de me futurum eſt?
Domo meâ hoc diſcrimine nutante, Sveci potentiâ creſcente,
Ordinum quolibet, quod lubet, attentante,
Neque eo, quod tot impendiis conſtitit, conſtante,
Meam ſuo Alſatiâ, ſuo Polonia bello Germaniam involvente?
Sanè,
Neque ex Polonia, neque pro Polonia bellum expeto.
Quid illa ad me à me avulſa?
Patientia mea ſui juris titulum nacta?
Alienam non curo: nec alieni regni religionem,
Quæ domi meæ curam ſemper diſſidentem habet.
Eam Papa curet, cui inde obveniunt commoda,
Et tot quotannis nummi aurei,
Quot ſunt in regno Poloniæ foci.
Pro Cardinalitii galeri in regiam Caſimiri coronam,
Diſpenſatâ mutatione.
Regem regno minus aptum, ordinibus gravem,
Non faciam magis aptum aut levem,
Meo periculo;
Non ingeram invito, & liberi regni mobili populo,
Nunc aſſerenti, nunc deſerenti regem ſuum.
Cur ego doleam, cum Polonia dolet,
Quæ gaudebat, ubi ego dolebam?
Cur deleam beneficia Sveco divinitus conceſſa?
Cur ejus laceſſam copias, quæ me non laceſſunt?
Imò quæ Poloniam ruentem ſuſtentant,
Me & illam à Tartarorum periculo liberant.
Cur temerario cas auſu meam in Germaniam traham,
Ubique patulam, exhauſtam, imbellem?

Diu antea, nunc iterum belli sedem futuram,
Vel illinc ex Polonia, vel hinc ex Alsatia?
Cui non minus ac Poloniæ fatale,
Sua clade bellum experiri,
Partis abscessu redimere pacem,
Tandem aliquando Totius.
Ego
Austriæ sustentaculis supra decem tribus,
Validis velut humeris,
Annos CCCLXXX.
Sedi.
Lege Imperii sæpè invalida, tepida, trepida,
Pleno semper concupitum jure, nondum planè habitum
Pleno, ut hactenus visum est, habendum
Civitatibus Anseaticis Baltici litoris,
In Imperatoris potestatem redactis.
Quod olim
Carolus ejus nomenclaturæ Quintus,
Per Henricum Brunsvicum, aliud quasi agentem,
Cœpit, suscepit, non cepit.
Ferdinandus II. ejus ex fratre nepos,
Per Wallenstenium, legatum suum,
Speravit, pertentavit, non consummavit:
Ferdinandus III. bello graviori heîc implexus,
Non continuavit, nec attrectavit, desperavit.
Hoc nunc,
Carolus Gustavus Sveciæ Rex,
Tantum non obtinuit,
Suas in partes
Partim jam tractis, partim facilè trahendis,
Illis ipsis civitatibus,
Quo Austriaci modo
Voluerunt, necdum potuerunt,
Fortè Hic me potest habere,
Nisi malit,
(Quod melius Imperium est,)
Regibus potius ac Principibus,
Quàm

Servis

Servis ac mancipiis,
Imperare.
Hoc ergo, hoc,
Quod fortuna avertat Austriaca,
Domo mea labante, Sveco surgente,
De me nunc forte futurum est,
Sed non invitis fatis.

II. *Electoris Bavari.*

XVIII.
Scilicet hoc passurus est
Elector Bavariæ Dux,
Pharamondana stirpe
Paternis victoriis,
Amicitiis Principalibus,
Patrocinio Mariano,
Clientela Romana,
Gloriosissimus Potentissimus, Splendidissimus,
Tutissimus, felicissimus;
Inclitæ cujus domui,
Aquila claustris Austriacis quamprimùm emissa,
Jam olim destinata fuit,
A Sanctæ sedis Præside,
Magno Galliarum Rege,
Præcipuis Italiæ Principibus,
Plurimis bonis Catholicis,
Austriacorum potentiæ nimis diuturnæ,
Aut pavidis, aut pertæsis, aut æmulis.
Ne Svecus mihi hanc erepturus sit,
Hic, inquit, hic,
Apprehenso gladii capulo,
Impediet,
Hic Tibi Victori, *certamen virtutis, ambitione gloriæ,*
Felicium Principum affectus,
Ostensurus est.
Hic
Parvum comitatis signum,
Comiti Schlippenbachio perillustri Legato tuo dedit,
Quos inter vix usurpata est consalutatio.
Hic

Emissam

Emissam fortè Aquilam à Te ad Se abacturus, Vi, ferro, flamma,
Armis arma, bellum bello opponet,
Paterna fortuna ac fortitudine,
Vicinorum tributis, ac oneribus,
Gerundum.
(Quasi verò
Vicini nunc, ut quondam, sint prorsus ijdem;
Idem quoque sit, duo quod faciunt,
Irrequisitâ ad actum propriâ personæ industriâ.)
Verum ipsi non ignarum,
Plus esse utilitatis in Amicitia,
Quam in incerto belli eventu;
Hinc
Amicitiâ æmulationem supergressâ,
Raro quidem inter impotentes exemplo;
Alium fortè induet affectum,
Infelici Polono, nutantibus alijs desertis,
Felicem secuturus Tuam potentiam,
Tuâ simul ope scilicet assecuturus Imperium,
Divisum aut indivisum;
Quod tàm tarde tradere, quàm obtinere.
Tibi expeditum, gloriosum, utile.
Quippe
Rex major maximis
Regna superstat, qui regnare jubet.
Quique inhianti Imperio, Imperii spem facit,
Rem illi gratam, & in commune utilem facit.
Non enim modò speratum indepto jucundius,
Speransque quàm adeptus magis obnoxius,
Sed hâc quoque ratione
Domus Austriaca & Bavarica,
Ad eosdem hactenus fines directæ,
A se invicem avellentur,
Odiis se mutuis hostilibus infensaturæ,
Contrà,
Animis, armis, studiis, consociatis,
Sveci ac Bavari,
Adversus quoscunque constituri.

Bavarus præterea,
In redhostimentum accipiundi ea conditione Imperii,
Priori Domino Consanguineo suo,
Superiorem omnem Palatinatum.
Electorem Imperiali minori dignitatem.
Restituturus est;
Exemplo Sigismundi Hungari,
Accepto Imperio, Electoratum Friderico,
Norimbergæ Burggravio,
Offerentis.

XIX.

12. *Electoralis Domus Palatina.*

Serenissima Domus Electoralis Palatina.
Simerina, Bipontina, & cætera,
Magnis Imperatoribus, Regibus, Principibus.
Inclyta,
Tot impacta adversis, inflicta, afflicta,
Tota bello perdita, vix dimidia pacto reddita,
Post tàm atroces tempestates, post nubila tanta,
Nunc tandem,
Serenum in Te jubar Regium,
CAROLE GUSTAVE,
Rursum contemplatur, veneratur, admiratur.
Sibi suæque posteritati,
De tanto Consanguineo,
Felici victore
Potentissimo Rege,
Et unà
De suo Carolo Ludovico,
Electorum nunc octavo,
Principum Vigilantissimo,
Gratulatur, gloriatur, lætatur,
Nunc à Te, & illo,
Deo Comite,
Omnem Palatinam restitui rem,
Exultat Patria, Gaudent omnes,
Vos parvuli noscere,
Ostentare juvenes,
Mirari Senes,

Æ

Ægri quoque, neglecto medentium Imperio,
Ad adventum conspectumque vestrum prorepere:
In vobis, salus, in vobis vita, ut vivere delectet;
Nulla ætas in Palatinatu est,
Quæ vestræ incolumitati non metuit.
Nulla, quæ non ad templa festinat,
Votis ita nuncupatis,
Ut illo sibi metu perpetuò frui liceat,
XX. 13. *Neoburgici.*
Metui contrà imminenti eximi,
Alioquin constans adversus metus,
Præoptat
Celsissimus Dux Neoburgicus,
Nullo pudore impeditus,
Justâ de caussa jussus,
Dolet alienas,
Miseri Affinis Regis vices,
Si Tu in Polonia victor subsistis,
Timet proprias,
Si federatus Brandeburgicus,
Vel Tu ipse
Illinc in Juliacensium agros aliquando moves;
Velut magnæ illius disceptationis armatus arbiter,
Omnia vel ad æqualitatem reducta,
Suis quæque Dominis restituturus,
Omnia vel per aversionem avocata,
Te inter & Brandenburgicum,
Dispertiturus:
Hoc grande bellum,
Saxo, Neoburgicus, Hispanus, Batavus,
Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis,
Principes, Civitates, vicini omnes, Westphali,
Federe bellico inter se jam sociati
Metuunt;
Ipsi agri Juliacenses,
Calamitatem recordati præteritam,
Jam repræsentant futuram,
Non suam solum, sed vicinorum omnium.

Non hoc unius loci, sed totius penè Europæ,
In partes rediturae,
In clades ruituræ,
Bellum futurum.
Tot populorum Signis,
Sub Rheno, Rora, Mosâ,
Concursuris.
Consternati inde Provinciarum ordines,
Se subindè interrogant,
Qui fuerint, qui sint, qui futuri sint.
Et cujus futurum sit demum,
Hoc infelix Ducatuum participium;
Funestum Europæi belli theatrum.
Matrimoniale litigium,
Dominium uxorium,
Patrimonium maternum,
Fortunæ Peculium,
Clientelare prædium,
Batavicum præsidium.
Austriacum Sequestrum,
Imperiale Feudum,
Hermaphroditicum, anomalum,
Unius, omnis, dubii generis,
Non ab uno, sed uno uxorum titulo,
Ab octo expetitum procis.
Totum à Saxone, Brandenburgico, Neoburgico;
Ejus quadrans;
A Bipontino, Carolo Austriaco Burgoviæ Marchione.
Dos in eo certa à Nassoviis.
Clivia à Nivernensium Duce,
Marchia à Comite Mauleurio,
Tot inter armatas vindicias,
Quisnam Ordinum ordo,
Quæ Provinciarum facies?
Quod partium certamen?
Regis Sveciæ è domo Bipontina Principis,
Brandenburgici, Galli, Palatini Angli, Nassovii,
Aliorumque ejusdem fidei Principum,

Belli sociorum,
Ex una;
Intervenientium verò Batavorum
Vesaliam, Resam, Emericam præsidio tenentium,
Pro sua portione:
Ex altera denique parte,
Hispanorum, Austriæ Archiducum, Ducum Bavariæ,
Prælatorum, Electorum, Principis Darmstadiensis,
Cæterorumque Imperatori, Saxoni, Neoburgico faventium.
Ferè
Non aliud discordantis Juliaci remedium est,
Quàm si uni reddatur,
Quàm si ab uno regatur.
Nihilque ordinibus utilius,
Quàm unum esse, cui serviant;
Eccui, quàm Victori?
XXI.
Plerique Germaniæ Principes, 14. *Reliquorum Germaniæ Principum.*
Præcipuè non propriis validi viribus,
Ut limite & finibus, ita animis varii,
Consilia, amicitias, hinc inde transferunt,
Prout conducit.
Horum quondam fortuna & affectus,
Vel ab Austriaco, & Hispano, vel à Gallo,
Nunc verò etiam à Sveco est.
Principes Romanæ sectæ sacri ac profani,
Quamdiu possunt, sunt Hispani.
Te velut Gothum, quem sciunt Germanum,
Timent;
Qui verò *Te timere desierunt*,
Odisse incipiunt.
Sunt, qui vel asperius de Te sentiunt;
Multâ cum invidiâ Te regni-Cupitorem,
Vel pejori nomine nominant.
Quidam cujusdam regionis jacturâ,
Jacturam vitæ Tuæ emerent,
Ne Tu
Plures regiones ac provincias faceres,

Regnum Polonicum Svecicum redderes,
Sacros ordines in ordinem cogeres.
Fuerunt, qui te quasi jam elatum differre ausi,
Quidam quasi exsecuti sunt.
Reliqui alterius, vel Tuæ fidei Principes,
Saxonici, Brandenburgici, Palatini,
Primò primariæ quisque suæ domus affectum habet,
Post,
Quò se belli fortuna, eò favor omnium inclinat,
Principes Anhaltini.
Animorum suorum judicia,
Quibus Domum erga Tuam sint,
Superiori bello detexerunt.
Necdum recondiderunt;
Saxo-Lauenburgenses, Brunsvico-Luneburgenses, Megapolitani,
Suum erga Te arbitrium,
Intra Circuli inferioris fortunam, & sensum communem,
Retinent.
Supersunt tria Principum genera,
Tria Principibus pectora digna viris.
Quôrum in Te affectus, superat omnium affectus,
Wirtenbergici, Hasso-Casellani, Bade-Durlacensis,
Vigilantis, Heroici, Constantis,
Horum duo maxime Tui.
Tuâ læti victoriâ ac prolatandæ proni,
Tuam in Te fortunam, & Te in tua fortunâ,
Secuturi.
Unus horum,
In utrâque fortunâ tuâ semper IDEM, ac Tuus.
Ceterus
Te regium Imperii membrum, Imperatoris amicum,
Comiter semper observaturus.

XXII.

15. *Comit. & Bar. in Imper.*

Comites & Barones ut in Imperio circulis, & in concilio scamnis,
Ita de bello tuo sententiis divisi & votis
Scamnum
Wetteravicum Comitatibus XX. sublime,
Superiori partim Rhenano, partim Saxonico circulo, aut Hassiæ addictis,
Excepto

Excepto uno atque altero, reliquum omne fere Svecicum est;
Animo, voto, servitio.
Svevicum XXIV. suo dispersis tractu, admodum illustre,
Unam præter cujusdam fortè lineam, minimè est Svecicum,
Iisdem motuum momentis,
Franconicum familiis IIX. suâ liberis regione, Nobile,
Quinque Svecicis partibus faventes fovet.
Westphalicum XXII. suo & inferioris Saxoniæ contentis ambitu, celebre,
De Tuo belli motu.
Motus animorum nutrit dubios, intricatos, trepidos.

XXIII.

Ordo Equester,
Quàm latè splendet in universa pene Europa; 16. *Nobilium Imperialium.*
Maximè verò in Germania,
Ut alius Romanis, alius, vel Carolo V. teste, Gothis,
Suam debet originem; ita quoque meritò simul affectum.
Verum nunc,
Mediatus ferè Domini sui mores & amores,
Immediatus & liber liberos, potissimus Sveco addictissimos habet,
Quantum quidem patitur Imperatoris pietas.
Cæsaris est Nobiles & efficere & conservare,
Nobilium, Imperatoris Majestatem devotè colere & observare,
Libertate, privilegiis, religione, salvis.

XXIV. 17.

Serenissimum Electorale collegium, *Electoralis Collegii.*
In exterorum conatus, in civium dissensiones obversum,
In afflicti imperialis membri subsidium datum,
Tuus conatus parumper obstupefecit;
Adversa Brandenburgici fortuna parùm excitavit.
Suæ quemque infirmitatis ratio,
Aut illa trivialis excusavit distinctio,
Prussiæ Ducem, non electorem,
Regni Polonici, non imperii membrum,
Fuisse lacessitum.
A Polonico, non Romano Senatu juvandum;
Coloniensem in propiori causâ nuper desertum.
Consultatum tamen est,
De ope Regi Poloniæ ferendâ, de religione defendendâ;

Cæsare,

Cæſare,
Moguntino, Colonienſi, Treviro,
Saxone, Bavaro, Palatino,
Multùm inter ſe diſſidentibus,
Tandem neutrum placuit,
Ex ſententiâ Romano-Germanici Imperii,
His, aliisque rationibus.
Auxilia non à regni Polonici ordinibus.
Sed à Rege ordinibus inviſo,
Paucisque aliis fortunæ ferè privatæ,
Fuiſſe petita:
Neutros poſſe
Imperio de belli expenſis idoneè cavere,
Nec Imperium easdem commodè facere:
Hujus auxilia plerumque eſſe tarda,
Fortè Rege jam debellato, ventura.
Legibus quoque Imperii non convenire,
Contra Svecum Imperii membrum, juvare ab eodem alienum.
Nec Prudentiæ,
Laceſſere potentiorem,
Aut fodere crabrones, niſi facie benè velata:
Debere quemlibet
Securitati antequam vindictæ,
Conſulere;
Cæſarem, Saxonem, Bavarum,
Illinc ad Albim & Danubium;
Moguntinum, Trevirum, Colonienſem,
Hinc ad Mœnum & Rhenum:
Ne quid regio & religio detrimenti,
Quod in alieno regno nunc averti nequit,
In Imperio patiatur.

XXV.

18. Reperies
Civitat. In civitatibus Imperii Romano-Germanici,
Imperia. Diverſos ut geſtus & veſtes, ita de Te affectus.
In mixtis puriſſimos,
Summi vel in te amoris, vel odii,
Lætitiæ, vel triſtitiæ,

Quocun-

Quocunque gestorum tuorum nuncio allato.
In liberis liberos, & pro fortunæ flexu flexos.
In potentioribus tardos, sed securos, & utiles.
In Mercurialibus nullos, nisi & ipsis lucrosos.
In nullâ animi affectionem ad bellum.
Vel Polonicum, vel imperiale,
Vt principum discordiæ ministrorum exitio,
Ita eorundem bella civitatum loculis & nummis,
Expiantur.
Civitates in bello sunt dantes,
Principes accipientes.
Colonia fida Romanis, media Juliacensibus, *Colonia*
Iniquior Sveco Brandenburgicis,
Cætera
Anseaticarum sensum habet.
Aquisgranum non tàm fumat aquis, quàm calidis mox armis *Aquisgran.*
Proximi Juliaci.
Moguntia ejusdem labem horret habere gravem, *Moguntia*
W*ormatia*, *Spira*, vix respirarunt à bello, W*ormatia*
Aliud ex vicinia jam reformidant. *Spira.*
Civile *Argentoratum*, ante orat argentum, *Argentor.*
Quam ulli promittit affectum;
Sive ex ingenio sui sexus feminei,
Sive moroso at utili omnium mercatorum more,
Qui nec pecunias, nec affectum, gratis cuiquam exponunt.
Sive potius ex necessario utriusque junctim usu.
Civitas viris, viribusque munitissima, mihique charissima,
Sveco amica, & Gallo vicina;
Sed fato Divodori admonita,
Neutra esse vult; non Gallica, non Svecica,
Verum Libera, & utrinque lucratura.
Non vilior *Vlma*, sed sibi proximior; *Vlma.*
Exteris nec affectum nec pecuniam spondet,
Utriusque ipsâ indiga.
Si quid horum habet, suis habet;
Intra vallum, muros, portas clausas,
Suam claudit amicitiam.
Nec nisi in extremis, & exterioribus membris suis afflictis,

Quendam invita sui usum, animi motum,
Tibi circumfundet advenæ,
Gnara, *Eum,*
Qui exercitum in campo sub pellibus habet,
Non obsidere, sed jam possidere locum,
Loci Dominum, speciem magis, quam locum tenere;
Qui, si militi denegat ovem,
Huic cogitur dare bovem.

Donavverda. *Donavverda,*
Quod ab Gustavo Adolpho recuperatum,
Retentare non potuit,
A Carolo Gustavo,
Recuperaturam, retentaturamque sperat,
Occasione ad melius versâ;
Idem aliæ sortis ejusdem sperant.

Augspurgum. *Augusta Vindelicorum*
Ad Te vindicem velut alterum respicit augustum,
Conservatorem, ac propagatorem liberi exercitii,
Quod in divino cultu, Senatu, Curiâ,
Recuperavit,

Ratisbona. *Ratisbona* ratam bonamque esse jubet,
Pro se, pro Republica, pro religione,
Hanc belli Polonici fortunam:
Nec minus tuis lætatur victoriis,
Quàm ditatur imperii Comitiis.

Noriberga, Francofurtum. *Noriberga, Francofurtum,*
Celeberrimæ mercatubus urbes,
Quantò Tu plus procul ipsarum finibus,
Tantò amiciores in Te habent animos,
Non,
Ut ex longinquo allata, major credatur affectio,
Sed ne præsens nimium adverseris commerciis.
Militare nomen mercatoribus formidolosum.
Nunquam, aut rarò;
In horum viâ, ac foro, ut in signorum via ac polo,
Utilis est ☌ ♂ & ☿.
Custos Noriberga,
Insignia imperialia, & Polonicas exuvias,

Renuit

Renuit unâ concludere arcâ;
Nec belli jam pavidum Francofurtum,
Palatium, Sacrum Conclave Romanum,
Svecico profanare paludamento;
Ambæ nisi coactæ.
Svveinfurtum, fertile Franconiæ solum, *Svveinfurt.*
Svecici,
Inprimis Wrangeliani, & optimè de me meriti,
Nominis,
Nunquam sine laude nominandi,
Semper memor,
Ejusdem Contrà,
Herbipolis non nisi cum horrore ac devotionibus, *Herbipolis.*
Hæc
Stolâ & ense suas arctius arcas custodit & arces,
Ne iterum à Svecis excutiantur armatis.
Bamberga. *Bamberga.*
Serico Divæ Cunigundis circumdata filo,
Quondam perfida Sveco,
Curatius cavet,
Ne recidat ultoris in ferrea fila Sveci.
Quinque Imperiales Sveviæ,
Esslinga, Reutlinga, Halla, Heilbronna, *Esslinga,*
Et ad Lacum Acronium *Lindavia*, *Reutlinga,*
Civitates civiles, non viles, *Halla,*
Nemini nocentes innocentes. *Heilbron.*
Hæ Imperatorem, *Lindavia.*
Venerabile Imperii caput venerantur,
Pacem Imperii,
Prece ac precio exoratam, prece sustinent,
Tecum vero,
Germano agunt animo ac modo.
Utrumque depromunt
In quotidianis sermonibus, maximè in conviviis;
Quo tempore magis patent animi;
Confabulantes
De summis rerum Capitibus,
Præliis Svecicis, Svevicis tributis.

Nunquam non molestis:
Tandem,
Contractæ inde ægritudini medentur,
Potu in Tui absentis honorem circumferendo.
Qui ut sit
Sincerior, lætior, solennior, sanctior,
Vinum
Eslinga generosum, Heilbronna salubre,
Reutlinga acetum & olus, Sal Halla,
Lindavia oleum & bellaria,
Conferunt.
Sic intentæ,
Tria liberi libant pocula Bacchi;
Primum Bono suarum urbium Genio,
Secundum Magnis Imperii Principibus,
Tertium Tibi JOVI LIBERATORI.

Nordlinga &c.

Nördlinga, Memminga, Vberlinga, Rothvviela,
Svecicis cladibus, obsidiis, conflictibus,
Tàm notæ hodiè & illustres,
Quàm quomdam
Campi Pharsalici, Caudenæ furculæ, Cannæ, Thermopylæ.
Binæ priores Tui amore, odio posteriores,
Cedunt nullis.
Illæ Svecorum virtutem semper miratæ, imitatæ,
Istæ eorundem fortunam aversatæ, exsecratæ sunt.
Illæ Te dicunt de cœlo, istæ de Tartaro missum.
Illæ Te benignis honorant, istæ Te malignis votis onerant.
Certant secum,
Illæ utrùm honoratius de Te, istæ sequius opinentur.
Verum tamen,
Illæ istarum contumelias honoribus, diras precibus,
Non explent tantùm, sed & superant.
Rectè & ex pietate.
Decet enim omnem revereri Majestatem,
Imperatoriam, regiam, indigenam, exteram, lenem, gravem.
In Alsatiis Gallicis

Colmaria

Colmaria Cæsareano olim præsidio pressa, ipso post oppresso,
Illa Svecico erecta, tandem Gallico defensa.

Seleſtadia trium horum oneribus expoſita, exhauſta; *Seleſtadia*
Utraque nunc ſuo milite utcunque tuta;
Hagenoa veteri præfecturâ, novâ picturâ famoſa, *Hagenoa*
Omnes reliquæ minorum gentium civitates,
Rerum ſuarum ſunt trepidæ,
Ex vicino nimium Briſaco, propugnaculo naturâ & arte fortiſſimo,
Jugo Briſgoviæ impoſito, imponente Alſatiæ jugum.
A Cæſare repetundo,
A Gallo defendundo,
A Sveco ſubveniundo.
Media hîc, ſed dudum ſolo æquata, olim prima *Argentuaria*,
Nunc *arx Horburgica*, foſsâ, vallo, tormentis munita,
Ex paterna judicii ultimi religione
Georgio Duci Wirtenbergico deſtinata Sedes,
Diu duos inter Principes fratres de jure habendi ibi præſidii,
Invidioſius fortè quàm æquius, controverſa,
Alterius diu Principis præſidio, non altero Principe inſeſſa,
Nullo illius commodo, multo hujus incommodo, non ſine ſubjecto-
rum onere,
Partis in Alſatico bello fortioris præſidio ſemper obnoxia,
Dominis Litigatoribus, ſecluſis.
Hæ, unà malunt omnes,
Gallum amicum, quam Dominum habere, vicinum oportet habere.
Ex vinetis ſuis anhelant inopiam, unde ſperant copiam,
Copiæ ubi Cæſaris, Galli, Sveci, ſe iterum in Alſatia conglobant.
Potius.
Quàm reſtaurare dirutas Benfeldæ ſibi redditæ munitiones,
Quàm Cæſareanis, Gallicis, Svecicis, iterum onerari tributis,
Curant deprecari,
Cæſari in Turcia, Gallo in Hannonia, Sveco in Polonia,
Duarum & quatuor teſſerarum jactum,
Ipſæ modo ſint extra teli jactum.
Si quæ ſunt aliæ in imperio civitates,
Harum, quæ jam de Te cenſuerunt, ferè ſunt ſimiæ,
In odio, amore, more ore;
XXVI.
Non levis quoque eſt diſſenſio Helvetiæ de bello Tuo, *Helvet.*
Quia gravis eſt de ſuo.

Serva esse vult, & libera;
Sed ad hoc Consilium
Requirit auxilium,
Illinc Hispanorum, hinc Gallorum, inde Svecorum, Anglorum,
Verum enim verò,
Futura est, dum his vult servari,
Serva Servatoribus,
Titulo defensionis ut suam detinentibus.
Helvetia
Se melius pactâ servat amicitiâ,
Honestat tamen, non turpi.
XXVII.
20. Victrix Tua FAMA.
Italia. Helvetiam & Alpes transgressa,
Pervasit, & territavit Italiam,
Cujus sensus difficulter penetres,
Quia ipsa eos sæpè dissimulat,
Etiam dum sunt publici.
Gloriatur Roma foris de receptâ Reginâ Christinâ,
Nunc Romano-Christiana, bona nempe Catholica,
At intus altius animo mœret,
Amissa contra Polonia,
Mox Lutherano-Svecica futura, verè orthodoxa,
Quænam, inquit
Hæc est male-Suada mei Pontificis Pietas;
Cœlo ut insereret, regno illam exuit suo,
Sed unâ istam & rege & lege, & Cœlo.
Tot perdidit animas, ut unam servaret,
Cum expediat,
Vnam perire, & tot servari,
Hoc summi Sacerdotis judicium,
In neglecti illius pœnam,
Subeat
Vel Regina Christina, bona si est Christiana,
Vel Summus ipse meus Sacerdos, si Dei est legatus.
Ne dicat; *non putassem.*
Hoc verò minus sapientis est,
Futurorum improvidi,

Præsentium

Præsentium momentis minus intenti,
Præteritorum immemoris:
Angliæ olim,
Maximam Galliæ, Germaniæ, Helvetiæ partem,
Eodem intempestivo perditarum studio.
Dum mei Pontificis religio vult esse sola ubique,
Tandem erit nullibi.
Dum solos credit habendos
Esse Deos, quos ipse colit;
Tandem colentur nulli.
Hic infelicium consiliorum exitus,
Hic infaustus de fide propagandâ modus est:
Cujus,
Citra fidei exitium,
Nec retractandi, nec continuandi,
Sera me nunc subit cœpti pœnitentia.
Sed age,
Error in belli consilium vertendus,
Mittenda est in Poloniam
Fortissimo cum exercitu contra Svecos
Regina Christina Maria,
Summa belli Dux
Septemtrionalis Amazonum progenies,
Ingens animi Puella Aurelianensis,
Rem mihi Polonicam & Svecicam recuperabit,
Recipienda à Polonis,
Ut liberatrix Iuno, ut Romano edita Iove Pallas;
Ut fidei ac fortunæ socia;
Nemine Svecorum contra hæredem pugnaturo,
Nullo non eam, ut sui sanguinis fovente.
At,
Infidum semper genus
Femina, pacem luxu, bellum formidine moratur,
Dubia quoque belli alea;
Facilius, quàm conficitur, sumitur:
Amplius;
Quid si Alexandra malè rem, malè bella gerat;
Nonne *illa gentium vagina,*

Illud

Illud Fatale Italiæ malum,
Septentrio,
Orbi terrarum terror, & irati Numinis vindex.
Per Pannoniam, Agrum Tyrolensem, Helvetiam,
Quodam quasi effusus impetu,
Proximis quibusque correptis,
Italiam inundet, me pessundet?
Nullo, aut parvo Principum meorum auxilio.
Qui,
Pervicaci inter se invidiâ divisi,
Pontificiæ avaritiæ, aulicæ ambitionis,
Hispanicæ dominationis,
Pertæsi,
In primo fortè metu concordes,
Mox,
Ubi discrimen propius ingruit, discordes.
Et sibi quisque tendentes,
Dilapsuri ad factiones, ad partes, ad studia,
Quibus
Conditionem quisque suam meliorem facere possit,
Cui igni oleum affundet
Gallicus Dux Mutinæ à Gothis olim eversæ;
Privatæ res semper offecere, officientque publicis consiliis,
Apage hoc belli consilium,
Pedo
Summi mei Sacerdotis, tiaram, non galeam, gestantis,
Contrarium.
Illud obtusum supernè incurvatum, non acutum est,
Non sauciet, sed conducat.
Habet ille amplum D. Petri Patrimonium,
Illud impendat,
Habet imagines, & statuas auro argentoque solidas,
His Diis in pecuniam militarem conflatis,
Totum exercitum Svecicum difflabit.
Habet secularem gladii potestatem
Hanc Imperatori tradat,
Ecclesiæ Protectori Poloniæ contra Svecos defensori
Ne verò otiosus sit spectator,

Oret ille,
Preces & lacrymæ sunt arma Ecclesiæ.
Principes, Reges, Charissimos suos filios
Primogenitum Christianissimum,
Et alterum Archicatholicum.
Primos pacis bellique motores.
Hortatu, Spe, promissis, sed bona fide,
Ad concordiam, propulsandum commune incendium,
Accendat:
Ut,
Fortè cœso Cæsaris exercitu,
Irrumpenti in Italiam Sveco,
Injiciant moras,
Italiæ janitor Dux Sabaudiæ sua claustra,
Mediolanum sua propugnacula,
Veneti sua, in quæ à Gothis conjecti, æstuaria,
Magnus Hetruriæ Dux magnam suam potentiam,
Florentia Appennini brachia, & suum castellum,
Neapolis portum cum sua mole,
Genua genuinam fortitudinem,
Reliqui minores Duces, Principes, Respubl. junctas vires,
Ipse Pontifex Pontificio suo habitu,
Ut Leo olim Attilæ,
Terrorem.
At verò,
Vitium in prima concoctione commissum,
Non corrigitur in secunda,
Dicat itaque summus Sacerdos,
Solenne confitentium verbum,
Magna peccavi.
Regina Christina, Maria Alexandra,
Olim Lutherana, gravis; nunc Catholica, infausta Catholicis,
Respondeat,
AMEN.
O pater, ô mater, simul insanivimus omnes.
Vale Roma, visa, nunquam videnda, invidenda, vale.
Nunc verò
Me demùm dulces ante omnia Galli

 Quorum

Quorum sacra fero ingenti percussa furore,
Accipiant &c.

XXIII.

Summus,
21. *Generalis Iesuitar.* Qui Romæ residet,
Pater Patrum Ignatianorum,
Postquam ex suis suo obnoxiis Imperio
Per universas Europæorum Principum aulas & urbes,
Dispositis arcanorum venatoribus,
Subdolis subtilium artium architectis, cætera viris sæpè egregiis,
Variorum motus animorum,
Præcipuè,
Dubias Romæ querimonias,
Inaudierat, cognoverat, expenderat,
Conversus ad Alexandrum. & Alexandram,
Neu, inquit,
Deponite animos, animæ ô sanctissimæ,
Jam huic malo remedium repertum est,
Optimum ex extraordinaria politica consilium,
Ad majorem orbis Christiani utilitatem;
Absque alterius consideratione rationis.
Scilicet,
Subtilissimis nostratium ministeriis,
Aut,
Pax Hispanum inter & Gallum molienda,
Cessione etiam unius alteriusvè regionis,
(Alio semper tempore reciperandæ.)
Cum Gallo transigenda:
Qua pacta,
Actum erit de sectariis, Sectariorumque Rege Sveco,
Contrà,
Religio in Polonia, Gallia, Germania, Anglia, Helvetia, Hollandia,
Armis Hispanicis,
Tuta erit.
Aut
Hac negata,
Gallus sectariorum bellicus socius, ipseque Sectarius Svecus,
More nostro solito tollendi;

Qui, æmulo pietatis amore,
In eorum, aliorumque perniciem,
Nostram ubi non agnoscunt salutem,
Nati, subornati, consecrati sumus.
Hæc fuit extrema,
Semper servatæ, & servandæ religionis,
Nostra medicina.
Vre, seca, rescinde malignum,
Ne pars sincera trahatur.
Hujus interea tragœdiæ præambulæ, rebellionis furiæ, excitandæ
In Polonia contra Svecum, Gallia contra Regem, Anglia contra
Cromwelum.
Tùm,
Regina Christina, Maria Alexandra, optima Catholica,
Gallâ illa infausta repudiata,
Cum Joan. Casimiro Sveciæ ac Poloniæ Rege Catholico,
Et duo simul regna inter se & cum fide Catholica,
Modis, quos novimus, certis,
Jungenda.
XXIX.
Quem nunc Sveciæ, imò quem Poloniæ Regi, affectum, 22.
Quam rei inter utrumque componendæ rationem, *Galliæ*
Præstiturus est Rex Galliarum? *Regis.*
Cujus quondam
Quandam spem ostendit, nondum explevit,
Ladislao Regi,
Magno tum Germaniæ, nullo Poloniæ bono,
Cum amoribus Gallæ sociato,
Tum potiùs,
Sociando, cum Dani contra Svecos bello;
Rei inde Suæ melius consulendæ:
Sed Galliæ Rex bis, quod satis est, infaustus Poloniæ,
Rege & Regina regno datis.
Nunc fortè motus Pontificis religione,
Imperatoris intercessione,
Gemina in Italia & Hannonia invalentia,
Hispanorum alumnorum moliminibus,
Armacani monitis,

Pacem cum Hiſpano Bellum contra Svecos pro Polono volet,
Aut velle ſimulabit;
Tracto in longum ejus rei negotio,
Præſentia ubique ſpeculaturus.
Hîc
Ipſe Rex interfatus,
Egone, inquit, pacem cum Hiſpano velim?
Velim, ipſe ſi velit.
Secus,
Vices planè verſas volo,
Et hæc ipſa belli tempora,
Minuendæ Hiſpani potentiæ
Prima ac præcipua.
Potior mihi eſt mei ſtatus ratio,
Rationibus Omnibus
Pontificis, Imperatoris, Hiſpani, Poloni,
Et totâ Armacani armaturâ levi.
Utiliores mihi ſunt Sveci & Angli partes,
Tum ad omnium Securitatem.
Cum adverſus eorum conatus,
Qui obtentu religionis,
Orbis dominium, aliorum ſervitium,
Concupiſcunt
Quàm
Optima pax Hiſpanica, Punica,
Qua cum, illas nunc non muto.
Ferè enim ſemper ſuperat
Armis Gallus Hiſpanum,
Pactis Hiſpanus Gallum,
Cui cum ſincerè ſincerè dicit,
Subdolè imponit.
Nonnè meus honor inter initia jam læſus à Papa Hiſpanico?
Fides à Cæſare Hiſpano bis auxiliari?
Sanè, quæ belli, quàm quæ Pacis jure ab Hiſpano accipio,
Securiora ſunt.
Neque verò ad belli munera ex gemina illa invalentia invalidior,
Sed alacrior & acrior ſum.
Neque ex minacibus Cæſaris pro Alſatia belli meditamentis timidior,

Imò ex sola mea Lutetia contra duos paratior;
Ditior etiam & tutior.
Soluto pro cessa Alsatia promisso ære.
Sed prius renunciato ab Hispano Alsaticæ successionis jure,
Et à Cæsare restitutis vi Pacis restituendis.
Damno ad Valentianas contra Pacem dato repensato.
Porrò,
Meorum Federum Religionem meis utilitatibus,
Non prætensa religione æstimo,
Nec ex Poloni calamitate alibi transfero.
Ille bellum, quàm Pacem, teste legato meo, mavult,
Præterea ipsam Religionem,
Qua Hispanus nihil minus curat,
Vbi aliud quidpiam majus curat,
Ego ipsa inter sociorum arma foveo.
Hos denique ita moderor,
Vt ne vincant, & ut ne vincantur;
Ut domandos domant, at domitis ne nimis crescant
Ecquis enim fructus victos gaudere potentes,
Si fit, qui tales vicerat, ipse potens?
Nec mihi,
Meis federibus Germanorum Imperium quæro,
Hoc Regno si meo,
Utile, tutum, optimum, honorum foret,
Ad illud latum mihi pontem ac portam,
Brisacum Philipburgum dabunt.
Alsatiæ in Germania Landgraviatus magnam quasi partem demet
De meæ peregrinitatis notâ.
Verùm,
Rex ipse mea Majestate satis gloriosus,
Gloriosior,
Hoc ipso alii, quàm mihi, procurato,
Omnes jam diu Electores
Una ex domo unum semper habuerunt,
Omnes jam diu domus unam domum,
Omnes venti unum Austrum,
Omnes aves unam Aquilam
Metuerunt.

Ipsa queritur Aquila frustra se esse bicipitem,
Vni si semper serviat Domino.
Vera armorum, federumq; meorum reputatio,
Est illud,
Quod in manu mea habeo,
Arbitrium
Regum, belli, Pacis, sui cujusque status,
Potentiæ in æquilibrio tenendæ,
Nimiæ Deum intra Terminum coercendæ,
Vigili Mazarini mei curâ.
Vix dictus adfuit ille cum tabulâ,
Cui inscriptum Regis symbolum.
HIC ORTUS OCCASIBUS ÆQUAT.
XXX.
23. *Regis Hispani.* Solito incessu
Prodit ab occasu per Austrum, ad Ortum,
Versus Aquilonem usque
Toti terrarum orbi terribile nomen
Hispani,
Archicatholici, Italici, Belgici, Americi, Africi, Indici
Totas universi mundi nationes
Vel pro se, vel contra se,
Provocantis,
Erga Te
Sui suo ex titulo animi motum
Prodentis.
Religionem contaminatam ad omnium,
Maxime ad Archicatholici injuriam pertinere.
Ingenti contendentis stomacho.
A Te
Religionem, belli justitiam,
Profanis læsa armis,
A se utriusque vindice,
Sacro restituenda bello,
A Te Consangvineo
Consanguineum Regem Casimirum,
Svecicum cui debebatur regnum,
Regno etiam Polonico,
Nulla

Nulla voce fecialis prævia,
Exactum,
A se
Tota Hispaniæ nobilitate, Austriæ fidelitate,
Pacati Belgii commoditate,
Eundem regnis reducendum suis.
A Te
Properrimo interversa ausu
Gravia Hispaniæ consilia,
De habenda
Cum Poloniæ Proceribus amicitia,
Eligendo aliquando
Horum suffragiis e domo Hispanica Rege;
Conflando
Gedanensium, Danorum, Borussorum fœdere;
Contra mari-potentes Anglos.
Conservando
Maximo illo Poloniæ momento,
Ad domandos in Germania sectarios, & in vicinia Turcos;
A se resumenda
Totis Indiæ opibus,
Italiæ viribus,
Catholicorum manibus.
Hoc nunc esse suum opus regium,
Regi afflicto subsidium, affligenti vim inferre,
Oppositam
Perrumpere, disjicere, calcare,
Nullo frangi, ac ne moveri, periculo:
Propellere
Pertinacem in spes susceptas animum;
Asserere
Regi regnum, regno religionem, sibi spem Electionis.
Sustentare
Ope, opibus, milite,
Austriacum, Bavarum, Neoburgicum.
Federatos, trepidantes.
Hæc Regis mens Hispanica.
Alia fuit, & cautior summo status Consilio. *Consilii status.*
Hoc Præsentia

Præſentia ex tempore æſtimare,
Nuditatem Hiſpanicam celare,
Cogitare tamen,
Vires præterea longè disſitas,
Nunc ferè ubique inciſas,
Potentisſimos terrâ marique hoſtes, ſemper ad portas & portus,
Gallum & Anglum;
Valentianis liberatis, res ibi noſtras non quidem debiliores,
Sed & non factas meliores;
Nec agris ſummotum hoſtem.
Hannoniam, Brabantiam, Flandriam etiamnum periclitantes,
Helvetiam non benè pacatam, Mediolano vicinam,
Cataloniam ante intutam, retrò Luſitaniam infidam,
Nulla ex Hiſpania federatis, nulla ex Germania Hiſpanis auxilia,
Imperatoris copias vix utiliter diſtrahi.
Diſtractas in vitè merituras ſub Hiſpano, ſeditionesvè mixturas.
Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Prælatorum,
Æquo olim longiores togas præterito bello nimis reſectas.
Sceeum contrà,
Pacato à tergo regno, victoriâ Polonicâ,
Federe Gallico, Anglico, Brandenburgico,
Amicitià plurium ordinum imperialium,
Fortiſſimo denique exercitu,
Potentiſſimum,
Hæc ejuſmodi eſſe.
Reſque Hiſpanicas eò redactas,
Ut neceſſe ipſæ habeant,
Aut ad externa auxilia concurrere,
Peregrinosque ſibi reges circumſpicere,
Aut pacem vel inducias inire
Cum Gallo, Anglo, vel alterutro,
Quibuſcunque etiam in præſens conditionibus,
Abſque hoc,
Ne de bello auxiliari cogitandum quidem.
Adnitendum ſaltim,
Ne,
Quod dii tutelares averruncent,
Hiſpania mundi Domina,

A totunâ mole hostibus,
Principalibus Gallis, Anglis, Lusitanis,
Accessoriis Svecis,
Fortè & Danis, ventosis Batavis,
Terrâ marique debellanda,
Cogatur succumbere urgentibus.
Iterumvè futura sit statio Gothis & Vandalis.
Nomen & Hispanicum.
Quale ante victoriam ad Novariam fuit,
Ad suum principium rediturum,
Insolito incessu.
XXXI.
Lusitaniæ unicum votum est, 24. *Regis Lusitan.*
Quo
Publica ipsius, Africæ, Indiæ, ac privata omnium,
Quies, salus, pax, opes,
Continentur.
Semper inquies alibi Hispanus.
Quem
Inquietantibus, & inquietaturis,
Gallo, Sveco, Anglo, aliis,
Ipsa
Commeatum, portus, classem, opes,
Suppeditatura potius est,
Quàm
Oblatas ab Hispano conditiones
Acceptatura.
XXXII.
Ex longinquo quidem repetendus, 25. *Angliæ.*
Tamen, ut nunc est,
Ad belli Svecici successum, copiarum supplementum,
Valentissimus est Angliæ affectus;
Quæ
Quantum nunc mutata, nec sponte quasi suâ;
Semina enim dissensionum, diu meditato Alterius Consilio,
Primò clam & leviter jacta
Ex Hibernia,
Paulatim deinde, quasi propriis ex causis,

Aucta,
Partes inter indies exasperatas,
Se & Scotiam,
Regem ac Primores,
Sacrum ordinem ac plebem
Ipsa tandem
Ad bellum, Regicidium, liberam Rempublicam,
Contulit;
Eôdem pro liberâ agnita, quo primo concitata fuit autore,
Tantùm.
Quia in tali statu ad discordias proniori,
Nec ipsa suis rectè prodesse,
Nec Alterius illius rebus nimium obesse,
Visa est,
Verùm,
Occultus ille captor captus est, forti Cromweli Spiritu,
Qui *Cuncta discordiis fessa, nomine protectoris,*
Sub regimen accepit.
Ut Nomine isto & consiliis benè tortuosus,
Ita Actibus, ac proposito fortè rectus,
Hactenus tantum non gravis,
Angliæ, Bataviæ, Galliæ, Hispaniæ.
Vir sanè magnus, si non bonus, imò melior bono,
Bono hodie publico, Svecico inprimis bello,
Tempestivum intulit bonum,
Scilicet,
Ictum jam contra Hispanum cum Gallo fedus,
Quo in solo,
Solus Reipubl. Christianæ cardo,
Liber belli Svecici ad Vistulam cursus,
Contra quoscunque,
Hispanico hactenus auxilio munitos,
Nunc eodem nudatos,
Hodiè vertitur,
Ad quod paulatim,
Batavi, Dani, Gedanenses, nolentes, volentes,
Tandem concedent, aut jam concesserunt.
Quanta quæso belli tempestas obruet Hispanum;

Hinc in Flandria, Catalonia, Italia,
Gallica;
Illinc universo in Oceano;
Anglica;
Imminens
Hispanicis novi orbis thesauris,
Auferendis, Perdendis.
Nonnè hac belli societate,
Svecus vigebit?
Gallus florebit?
Lusitanus manebit?
Anglus gaudebit?
Austriacus vigilabit?
Hispanus nutabit?
Nisi pacem,
Vel Hispanicæ inquisitionis jacturâ,
Quam primùm sit redemturus.
XXXIII.
Serenissimus Transsylvaniæ Princeps, 26. *Transsylvani.*
Non ignarus
Vastatæ superiori per Hispanos bello suæ Daciæ,
Austriaci quondam inhiantis eidem.
Noxii præterea mali,
A Transalpinis Maldaviæ & Valachiæ regulis,
Turcico Imperio tributariis,
Non otiosus,
Vicina hæc spectat incendia,
Nec tantum,
Sylvis & Montibus in coronæ speciem cinctus,
Verùm etiam,
Animis Saxonicis, Ciculis ferocissimis;
Ex more gentis,
Per hastam & sanguinolentum ensem,
Ad arma conclamatis,
Nunc armatus
Adstat & perstat,
Individuus Svecici belli comes,
Adversus quoscunque contra-nitentes.

Nullâ quidem aliena diripiendi cupiditate ,
Aut coronam Polonicam ambiendi:
Sed,
Tutandi, quæ habet,
Reciperandi, quæ debet habere,
Sustentandi res Svecicas forte labantes,
Exsequendi, quæ FATA VOLUNT,
Ad extremam usq; sortis suæ spithamam.

XXXIV.

27. *Kosacor.* Cosaci, vagi milites, semper in procinctu,
Gente Poloni; nunc, non olim, fide Moscici,
Fluxâ tamen.
Omnes stirpe nobiles, re ferè omnes tenues.
Okazacumam inter & Kiovam ac Czyrcassum in Ukraina palantes.
Non terram arare, non annum expectare,
Sed *assueti,*
Vocare hostem, mereri vulnera, tueri limites:
Turcorum, Tatarorum prædas prædari,
Abigeos, & abacta abigere,
Stipendia à Palatinis, sub quibus merent,
Victum à Provinciis, quas defendunt,
Accipere,
Acriter & alacriter pugnare,
Aggressu variè ficto hostem distrahere,
Mox impetere, sauciare, truncare,
Acinace, lanceis, jaculis,
Non, ut olim, ita nunc,
Inferendis ictibus inhabiles, accipiendis impenetrabiles,
Lana fartâ tecti.
Isti
Vagos de tuo belli motu motus animorum habent;
Promtos nunc tua, tui mox hostis signa sequi,
Eò semper transituri,
Ubi majora belli emolumenta, & stipendia sperant;
Valida, sed simul infida sunt auxilia,
Ad majorem prædam accersita, nec invita, nec infida.
Pecuniâ prædaceâ in fide retineri,
Aureâ offâ à partibus hostis tui averti,

possu-

Possunt, solent, volunt,
Libertate Græcæ præcipuè religionis conservandæ proposità;
A Polono hactenus Romanis turbata ritibus.
Horum Dux Bogdanus Chmielincius,
Poloniam bello nuper suo defatigatam,
Grande velut momentum bello nunc tuo additum,
Putat, & imputat.
Idem se reputat
Grande rerum tuarum vel fulcimentum, vel impedimentum.
Se quieto, Te posse inquietare Poloniam, Poloniam Te, se inquieto.
Se secum victoriam dubiam trahere, quocunque se inferat.
A Te hactenus victam magis, quàm domitam Poloniam,
Majori sudore, sanguine, subsidio, domandam, imò ne domandam,
A se quamdiu defensam.
Tùm demùm domitam, domita, aut aliter delinita Nobilitate,
In qua regni robur, & sine quà id subsistere nequit.
Capto rege, regnum non est captum,
Fortè capiendum, captis Regni proceribus.
Tantum in se uno, tantum suis in Cosaccis, momenti esse,
Ut regni Polonici recipiendi, perdendi autores,
Dici possint, velint, si, ut velint, velis.
Idem animus est plebi Ruthenicæ.

XXXV.

Viginti septem comitatus Hungariæ Turcici, 28.
Turcica Croatia, Sclavonia, Dalmatia, Moldavia, Valachia, *Provinciar. in*
Bulgaria, Bosnia, Mæsia, Rascia, Servia, Græcia, *Europa*
Provinciæ onerariæ, Turcico Imperio tributariæ. *Turcicar.*
Jamdiu durissimam perpesse servitutem,
Corporis, animæ, bonorum,
Libertatem,
Quam uno hactenus spiritu spirarunt,
Ab Austriacis & Venetis sperarunt,
Nunc à Te Poloniæ debellatore expectant,
Inæstimabilem, salutarem, commodam.
Paratæ,
Latam tuis copiis consternere viam,
Ad portam usque Ottomannicam.
Græcia inprimis,

Quasi jam jam restituta, lauro iterum rosisque, non amplius senti :etis,
Constrata,
Lætas de belli tui victoriâ, suâ salute, acclamationes meditatur,
Te imò se, felicem vocat,
Quæ prima Christianæ ecclesiæ sedes fuit,
Singulari Dei beneficio;
Eadem Tuâ nunc operâ postrema futura,
Ad mundi finem duratura.
Nec quidquam felicitati suæ putat posse adstrui,
Nisi ut Te perpetuum liberatorem habeat,
Nisi ut Tu eam perpetuò liberatam habeas,
Nisi ut Te Deus sibi perpetuum conservet.

XXXVI.

29. *Asia finitima.* Hic ferè est de Te Europæ sensus;
Et,
Dum Tu exerces bello Poloniam,
Exerces simul judicia
Potentissimorum ad finitimam Asiam Principum,
Turci, Mosci, Tatari:
Quibus, quantum capere possunt, displicent
Armorum tuorum successus.

Turca. Turca,
Destinatum Christianorum flagellum,
Communis eorundem hostis, dissidentium victor,
Occupatâ quondam Poloniæ feudataria Valachiâ,
Semper gravis & molestus Poloniæ vicinus;
Nunc,
Te vicinâ in Polonia victore, mox, fortè Rege, aut Reipublicæ tutore,
Sentit,
Tantum adversum se valituram Poloniam,
Quantum Tu Rex reliquis Poloniæ Regibus,
Ingenio, animo, solutâ autoritate, potentia, felicitate,
Tui exercitus utriusque generis,
Solis equestribus Polonicis,
Agilitate, constantia, fortitudine,
Valent.
Hic
Cum non ausit contra diu ac semper pugnantes pugnare,

Nec ob Janitſarorum ſeditionem externa curare
Amicum ſimulat infidus;
Promittit auxilia, ſed Chriſtianis pernicioſa.
Hujus
Conditione uti nemo tutò poteſt,
Cujus
Amicitia potentior, quàm fidelior:
Suas ſibi habeat res Turca, & quieſcat.
Majora Tibi mox fata cum Venetis, Turcarum terroribus, collata,
DabVnt ConſtantInopoLIM.

XXXVII. 30.

Magnus Ruſſorum & Moſcorum Dux, *Moſci.*
Propior Poloniæ, Lituaniæ, Livoniæ, Finlandiæ vicinus,
plerunque præbuit
Habitum animi, ex contrario animo Poloniæ Regis;
Validum Sigiſmundo I. Stephano Batorio invalidiorem;
Varium Sigiſmundo II. & Ladislao filio;
Graviorem nuper Caſimiro, totique Poloniæ populo;
At,
Sveciæ Regibus plerumque inferiorem,
Eumque
Finlandiæ paludibus, claſſe ſinus Finnici,
Munimento Vipurgenſi, Revaliæ & Narvæ arcibus,
In agro hoſtico, Svecico jure extructis,
Injectis veluti capiſtris,
Hactenus coercitum.
Nunc
Ingenti armatus exercitu,
Plusquam hoſtilia auſus in Livonia,
Duinburgo expugnato, cæſis intus incolis,
In partes Poloni à quodam vocatus, & transgreſſus,
Simul per alium alterum Zopyrum,
Tuam, Brandenburgicam ambivit amicitiam.
Aut ſimulavit ambire.
Voluit
Cedere in tuas partes, & partes tuas cædere,
Orientem ſpectare, & Occidentem juvare,
Vicinorum ſequi, remotum obſequi:

Scilicet,

Scilicet,
Ægrius fert regem unum duobus in regnis vicinis.
At cui sola in equite vis,
Qui ausit vim facere victori vicino,
Viribus geminis expedito ac copiis?
Cujus beneficio,
Instrumenta ex Germania militaria.
Ferè in manu habet, aut non habet, potissima.
Lubenter habiturus Lituaniæ, cujus habet titulum, Ducatum.
Moscus
Splendida tua legatione honoratus,
Donis regiis ornatus,
Oratorum alloquiis firmatus,
Hostiles induit spiritus?
Annè audire & reddere parat conditiones,
Pro Polono æquiores?
An vult perire in discordia, qui in vicini concordia florere potest,
Ignoratnè illud, nec planè vanum cujusdam augurium.
Sveco Polono Moscica societas,
Sibi subiget Potentiam Ottomanicam,
Miseram restituet Græciam.
Huc æquites, arma, consilia vertenda.

XXXVIII.

31. *Tatari.* Tatari præcopitæ, Turcarum federati,
Tauricæ Chersonesi incolæ,
Gens vaga, inopinatò irruens ad prædia & prælia,
More Cosaccorum;
Aliquid damni, metus nihil, bello tuo inferre potest;
Tentare, non oppugnare cohortes tuas,
Prædæ, quàm pugnæ intentior.
Sola ad justam belli formam planè inepta,
Muneribus, non armis, repellenda,
Ut à Turca Arabes Nomades.
Aut contra hunc Tatarorum illuviem,
Munimenta in Insulis Boristhenis excitanda;
Quem fluvium transire solent, irrupturi in Poloniam.
Quod ab ordinibus Polonicis semper jussum, semper omissum,
Nunc à Te eorum Victore, regni tutore,

Juberi,

Juberi, efficique potest, debet,
In populi Polonici, Tui exercitus, incolumitatem.
Cujus imò fortitudo omnium est incolumitas.
Nec præsens experimentum contra est.
Fuerunt ad Warsaviam in acie Polonorum, Tatarorum XLCIↃ.
Ingens, nec merus numerus, numero Polonico, Lituanico, majori additus.
Hi non minus arte Sveci, quàm virtute Brandenburgici superati;
In utriusq; acciti perniciem perniciores vento terga dederunt,
Suâ pernicie gustato Gustavo, pro jentaculo gustando promisso;
Non prædis, pugnis onusti, non muneribus, vulneribus repulsi,
Non terreis, ferreis munimentis suam ad Chersonesum relegati.
Exercitus Sveco-Brandenburgicus hîc murus aheneus est.
Tatari fugare, non fugari, spoliare non spoliari antea assueti,
Nunc incipiunt ictus sapere, hûc revolare desinunt.

XXXIX.

Omitto nunc aliorum affectus, 32.
Ut *Afflictor.*
Sveciæ Regis, Poloniæ victoris moderationem, *Regum.*
Sveciæ regni felicitatem,
Regum nostro seculo desertorum,
Caroli Angli, exulis, Casimiri Poloni,
Questus efferam.
Afflictorum dolorem nemo satis explicabit.
Ambo,
Retrò in regna versis oculis,
Pristini Culminis, unde delapsi, memores,
Altis corde ductis suspiriis,
Unâ Reges compellant voce ista;
Quicunque regno fidit, nos videat,
Reges exules, invisos, incerti laris,
Miseros, inopes, auxiliis desolatos.
Fortuna,
Nunquam documenta majora dedit,
Quam fragili loco stent potentes:
Quamque pietas, fides, amicitia,
Regum in Reges, subditorum in Dominos,
Perierint.

Caroli Angli. Solâ tum Carolus II. Anglus querimonia,
O fida, inquit, veterum regum pectora!
Oedibus Lati Regis cædem vindicavit,
Seipsum muniit:
paterni cædis conscios,
Alexander ad tumulum Philippi,
Augustus ad aram D. Julii,
Vitellius Galbæ hostis sui interfectores,
Interfici jussit,
Non Galbæ honore, sed tradito Principibus more,
Munimentum ad præsens, in posterum ultionem:
Reges omnes inter se sunt fratres,
Regi tuenda est maximè regum salus.
Huc potius Svecus, huc Gallus vires vertant.
Non hic patris, sed exempli ultionem,
Communem omnium regum causam imploro:
Quam negligere,
Regibus indecorum, & periculosorum erit,
Amitino imprimis meo.
Prolata cum dicto tabula, à parte ad Gallum missa
Sub imagine Victimæ inscripta,
Casimiri. HODIÆ MIHI, CRAS TIBI.
Ad hæc Casimirus Polonus,
Pari miseratione conciturus auxilia,
Regum, inquit, misericordia,
Regum afflictas res sustentatura,
Olim in promtu erat.
Dum quisque
In Præpotentium cladibus, suæ admovebatur sortis efficacius,
Victorem nimiâ prosperitate exultantem reprimere conabatur intentius.
Sic voluit
Expositum servare Cyrum Harpagus;
Æstuantem juvare Darium Zopyrus.
Captum sublevare Regem Galliæ Italia,
Isabellam revocare Daciæ reginam Turca,
Præsentem conservare Lusitaniæ Regem Gallus,
Germaniæ redintegrare Principes Gallus & Svecus.
Ipse solus

Extra curam regum, & Imperii sum.
Quia peregrinus sum.
Nec peregrinitatis rationem fortior vincat ratio
Misericordiæ, vicinitatis, & inde periculi.
Regno & tutela indignus sum,
Novum hoc est amittendi dominii inter Reges jus.
Solus bonitatis aut malitiæ obtentus,
Non confert, nec aufert regnum, & auxilia.
Regni ordinibus minus gratus, & gravis sum,
Sententia in Reges dicta communissima, & perniciosissima.
Nemo nisi Deus Judex Principis esse solet,
Voluntatis erat, me eligere,
Necessitatis est, electum ferre.
Terminandæ litis ratio,
Pactaque à me spreta sunt,
Imò gentilitium nomen,
Sveciæ Insignia, Poloniæ securitas,
A me custodita, ad nutum non abjecta sunt.
Religionis causa est Pontificis, non Imperij.
At ejusdem violationem ad omnium pertinere injuriam,
Dixere Imperatores.
Svecus nondum lacessivit Imperium.
At serò, & damnosius in suo, quàm in alieno,
Reprimet lacessiturum.
Periculosum est vicinæ Germaniæ,
Vellicare Leonem ab Aquilone;
At Leo ille sponte quærit,
Quos conterit finitimos,
Nullo belli jure habito.
Habuitnè ille causas, aut offensas,
Huic bello pares?
Aut præsens & imminens periculum?
Aut injustam antea aggressionem?
Sed quid queror?
Quærove, jus aut causas?
Non jure, sed mage ferro agitur res.
Quid hinc inde circumspicio auxilia?
Qui possunt, nolunt, qui non possunt, volunt.

Nulli regum ea est felicitas,
Ut quantum velit, possit,
Nulli ea magnitudo,
Ut, quantum possit, velit.
Ipsa mihi egregiè illusit fortuna ex Warsavia,
Ostensâ, quam reciperata.
Ipsa illa felicitas in infelicitatem vertit.
Novissima spes,
Quæ supererat in Tataris, Tatarorum in Svecicis prædis & rhedis,
Decollavit etiam,
Tataris simul decollatis partem, maximam fugatis,
Exercitu Lituanico cæso Polonico Warsavia dejecto, disjecto,
Me iterum victo, antea à meis prodito, ab exteris ubique deserto;
Inter captivitatis periculum, mortis metum, vitæ odium, pendulo,
Quasi infensante Deo huic exitio tradito.
Vix hæc elocuto,
Famosissimus Radzionosky, (nescio unde,) obtulit tabulam,
Alteri cujus parti inscriptum erat.
DEUS CONFERT & AUFERT REGNA.
Alteri insculpta imago
ALBÆ AQUILÆ AD AQUILONEM AVOLANTIS.

XL.

Advolante hac Aquila,
33. *Sveciæ regn.* Triumphavit gaudio Svecia,
Albæ quasi Aquilæ filia;
Visere illam, non videre voluit populus;
Ultrò ipsi occurrere,
Quam advolantem expectare non potuit;
Non jucundior ei fuit nuncius victæ Poloniæ,
Quam læti istius augurii,
In quo tot vincendæ Provinciæ vertuntur.
Incipit Svecia novos sperare triumphos,
Jovis alite, Poloniæ insigni,
Sua nunc inter insignia;
Insignitior hodiè & longè felicior,
Qualis
A nato Gustavo Adolpho non fuit,
Gemino,

Quod

Quod unâ ferè vice accepit,
Fortunæ munere;
Nato in Svecia rege infante,
Facto in Polonia rege victore;
Deo id agente,
Ut, illæsa lege regiâ Stockholmiensi,
Rex diutius,
Quàm ad festum Bartholomæi diem,
Regno alibi abesse,
Regnum aliud alibi accipere possit,
Accepto domi infante regni successore,
Quo simul
Majus quippiam nunc auguratur;
Quodq; diu Astrologis non credidit,
Experimento ferè cognoscit.
Regna & Imperia,
(Ita quidem præcipuo horum rectore dirigente,)
Ex quo sub æquatore cœpêre,
Semper ab ortu in occasum, à meridie in Septentrionem,
Cessisse,
(Promotu & descensu Solis fixarum translatione,
De cardine in cardinem,
De situ unius signi, in situm alterius,
Proq; mutatione Planetarum, de signo in signum,
Et obliquitatum in excursu Solis & Planetarum:)
Ibi demum, veluti in ultimo termino,
Circuitu absoluto,
Substitura, donec sint desitura omnia.
Quò enim Sol & reliqua astra vergunt,
Eò simul, ut in terræ, ita animorum culturâ,
Pullulat, crescit, maturat Virtus;
Ubi verò virtus, ibi fortuna;
Ubi fortuna, ibi imperium.

XLI.

Tandem, 34. *Regis Sveciæ.*
Quis Regis animum nulli patentem pandat?
Parem rerum omnium moderatori,
Cujus vias nemo intelligit.

Quis belli consilia, *nec à quo, nec ad quod* cognita?
Hæc exploratum veniunt, aliud quasi agentes, legati;
Nec introspicere queunt.
Ignorata partibus minantur omnibus.
Valentque ad hostem aliorsum distrahendum.
Contrà nemo non novit,
Victoris animum victoriis non elatum,
Fortunæ in ipsâ secundâ adversæ memorem,
Illius inprimis Consilii,
A Theodorico Ostrogothorum Rege,
Clodoveo socero suo, Germaniæ victori,
Olim dati;
Illa bella benè feliciterq; eveniunt,
Quæ cum animi modestia conficiuntur.
Sæpè victor evadit qui moderatione uti novit;
Plus illi blanditur fortuna,
Qui minus superbiâ se effert.
Nisi fortè,
Alium victoris animum,
Ferocia victorum ingenia
Poscant.
Polonus Rex ad hunc casum deductus est,
Quia,
Contra ac Turca suos, ac Hispanus Neapolitanos,
Polonos rexit suos,
More regni politico, non despotico.
Ipsum quoque regnum externum,
Dissidiis plerunque internis obvium,
Nisi rigidâ habitum regulâ,
Non diu Victori obnoxium.
Verum D us,
Qui Regi regnum, ut paterfam. filiofam. dat peculium;
Hoc non dedisset fortitudinis exercitium,
Et exercitæ industriæ præmium,
Nisi diuturnum esse vellet,
Et diuturnum esse nollet,
Nisi Sveciæ & Europæ gloriosum esse,
Decrevisset.

Unde Nobilitas plebsque Polonica frustrà in Regem,
Suam in perniciem à sacris incendiariis incensa;
Qui primi suspecti, ejecti; factiosi pressius coerciti
Victis arma demta, duriores impositi præfecti,
Adductiori omnes regnati, & regnandi imperio;
Defectores perfidi;
Regem severiorem,
Militem truculentiorem,
Prælia irritatiora,
Experti, & experturi.
Inhumaniora hæc, at necessaria, remedia,
Sine quibus ratio securitatis non constare,
Fluxa victorum fides non sufflaminari potest,
Rex tàm invitus, quàm invitis, adhibet infidis:
Fidis verò eam clementiam,
Ut se tardius à Rege victos doleant.
Toto etiam hoc belli sui motu quietos non inquietat,
Præstat
Imperatori, imperio, Dano, Brandenburgico,
Principibus, Civitatibus, imperialibus,
Batavis, Balthicis, Moscis, Transylvanis, Cosacis,
Parem semper eorum amicitiis amicitiam;
Federatis fidem, omnibus humanitatem.
Nec alium de belli sui motu motum animi habet,
Nisi tristem hoc ipso finiendi controversiam,
Causam fusi hactenus Svecos inter & Polonos,
Non amplius fundendi sangvinis.
Non est Carolo Gustavo regni Polonici cupido potior
Consangvineo,
Sed ne sit Casimiro & regni & tituli Svecici, bello cavet,
Quod pacto non poterat;
Idque summâ cum celeritate inchoavit, pari moderatione gessit;
Eadem fortitudine trahit, nec minori felicitate conficit.
Non frustrà vicinores statim est aggressus in orbem,
Orbicularis enim figura ad conservandum est aptissima;
Sic olim Romani, sic hodiè Turci bellare solent.
Nova Rex non molitur, nisi prioribus firmatis,
Non nudat terga, nec ea occasioni patefacit;

Custodit

Custodit suspecta, dividit copias pacis inter & belli custodiam;
Non timet, nec temnit, sed novit Hostem suum,
Ferè sine ordine, disciplinâ, commeatu, Polonum,
Fraudibus, quàm vi, magis patentem,
Omnem Sarmatorum virtutem velut extra ipsos;
Nihil ad pedestrem pugnam tàm ignavum;
Vbi verò per turmas adveniunt, vix ulla acies obstiterit.
Inter initia belli volentes & deditios,
In progressu pugnaciores,
In regressu seditiosiores,
Sinistram præterea famam,
Rex habuit.
Verùm,
Prosperâ ille fortunâ non securior, adversâ cautior,
Rebellione Polonicâ felicior.
Ipsi concitores, conciti, defectores perfidi,
Suâ potiùs quàm Regis manu concisi, & indies concidendi,
Regnum fame confectum, nobilitate, robore suo, sensim nudatum,
Victori paulatim litant,
Qui solus id restaurare, exteros contra hostes sustinere potest;
Fama verò illâ
De Rege, exercitu, Ducibus, cæsis, elatis, humatis,
Ex spatio temporis, itineris interjecti,
A sacris rumogerulis mota, à credulis Gedanensibus aucta,
Tota jam dispersa est,
Bello ad Warsaviam alacriùs resumto, acrius gesto,
Fortius fuso trino exercitu, Warsaviâ festinantiùs reciperatâ;
Inde dejecto, vix eidem reddito, Casimiro, & Casimirianis,
Nimium jam ferocioribus, pronioribus ad verborum contumelias,
In Regem præcipuè & Electorem, insolentes contumeliarum.
Quorum statim virtus inclaruit trium exercituum periculo,
Polonici, Lithuanici, Tatarici:
(Hic sæviendum erat, aut serviendum)
Primum perfidum solo nomine exterruerunt,
Alterum exarmarunt, tertium fugarunt,
Convolantem ad spolia spoliarunt.
Sed quis in hac victoriâ, aut fugâ copias numeret,
Svecico Marte deletas?

Fuga fuit ventosa, victoria cœlestis & gloriosa:
Deus Sveco centuriatus pro Sveco militavit, Svecus pro Deo.
Unde *majora quàm geri possint, gessit.*
Nec sisti potuit Regis virtus;
Sangvinolento ut citius finis veniat bello,
Belli capita, Regem, regni proceres petit,
Insequitur, persequitur, tandem consequitur.
His debellatis cætera turba labat,
Labat unà belli causa, usurpatur Svecici regni titulus.
Prussia regalis, libera Vistula, magna Poloniæ pars,
Cedit Regi,
In belli pretium, in victoriæ præmium,
Ducibus opima, militibus spolia,
Casimiro quidam principatus,
Eâ lege tamen,
Ut discat, *quàm sit bonum quiescere.*
Scilicet,
Hic est perpetuus seclorum lusus & usus,
Ludendi ut faciat consumta pecunia finem:
Sic ubi vastatæ gentes lacrymantur & urbes,
Aurea tùm demum feriuntur federa pacis.
Heu quantò satius foret, hæc prævertere damna,
Atq; animis regum salvis coalescere rebus.
Nonnè tùm
Rex victus amissæ fortunæ conscientiam,
Rex victor reportatæ victoriæ gloriam
Æternùm retinebit?
Imò uterq; se admonebit,
Ut fortunam quisq; suam, cui tantum licet, revereatur.
XLII.
Hîc pariter laudanda
Amica & heroica Ducum Tuorum acclamatio;
Vivat, valeat Rex,
Cætera ensibus nostris permittat.
Deorum filii Reges invulnerabiles.
Non vincendi à morte, ut victorias de hostibus absolvant.
Ita Te, Rex, Deus amet Te, vel maturo ad cœlum,
Adhuc carere velit, ut Te Sveciæ commodet;

Et ita Tu ames Sveciam, qui cùm immortalis esse possis,
Mortalis esse malis, ut Sveciam reddas immortalem.
Vivat, valeat, jubeat Rex!
Cetera obsequio nostro relinquat.
Deus Te regem fecit, Deus Te conservet!
Deus Te belli Polonici imperatorem, non militem fecit,
Tu jube, Duces fortiter agant, milites strenuè pugnent.
Vivat, valeat, vincat Rex!
Qui omnes magni ac prudentis Ducis partes implevit.
Qui solâ ferri sui acie aciem immensam fudit,
Adversus adversos primum semper gladium strinxit,
Numero impar, successu major, causâ melior, Polonum vicit.
Quo auspice bellare cæptum & debellare.
Quo Duce hostes cesserunt, recesserunt,
Quo victore accedente urbes & opes accesserunt, acciderunt.
Posset Rex huic fortunæ acquiescere, si quiescere posset fortuna.
Faveat, cùm pergat, fortuna!
Tu solus, cui faveat, dignus, qui solus fuisti dignus,
Per quem modò afflictæ Germaniæ, nunc quoque Poloniæ,
Divina provisio consuluit.
Vivat, valeat, triumphet Rex!
Videant nunc Christianæ nationes,
Exspoliatos, captos, protritos, truncos, cæsos, excoriatos,
Modò spoliis & extorto provinciarum auro graves Tataros:
Intueantur
Immanibus ausis Polonorum onusta fercula,
Et sua quemque facta vinctis manibus sequentem.
Respiciant & suspiciant
Mox ipsum Te victorem sublimem,
Instantem curru victarum gentium tergo,
Ante currum illos clypeos, quos ipse perfoderis.
Adsit, ut adfuit, Deus Regi!
Et de nostris longos ipsi Deus augeat annos!
XLIII.
Idem votum bonorum omnium,
Meum quoque est;
Qui Majestati Tuæ,
Aliena oppugnanti regna hostica,

Non juris, nec belli, nec regnandi regulas,
Sed,
Quibus nihil abſtruſius, incertius, mobilius,
Belli fortunâ variante ſtatim variaturis,
Animorum de belli Tui motu motus,
Immotô animi mei obſequio,
Offero:
Quos Majeſtas Tua
Inter armorum ſtrepitus nec audit, nec curat.
Extra illos,
Et ubi cum ingruentibus præliis paria fecerit,
Inſtar refectionis exiſtimabit eorum inſpectionem;
Non ut cognoſcat, ſed ut ignoſcat,
Non ut ſtrideat, ſed ut rideat,
Utque mihi,
Suo togato militi,
Cujus
Umbraticum hoc otii negotium,
Culpatur ab his, laudatur ab illis,
Regiè favere, beneq; velle velit.

FINIS.

1. Pax pax polono-svecica Olivae d. 3 Maja 1660
2 pax Germano-svecica Monasterii Westphalor. 24 Paźd. 1648.
3 Pannonia perorata etc p. Joh: Wolff 1652
4 De sacra corona regni Hungariae ortu etc Petri de Reva 1652